

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 27 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1911

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 457

ΕΝΑΣ ΛΛΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. Α, Ζωή κ' 'Επιστήμη.

ΕΣΠΕΡΟΣ. Μούζωμα (Charles Baudelaire).

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Νέα βιβλία.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Πεντασύλλαβοι -- 'Η Ψυχή στον
'Ερωτα.

» Σημειώματα στο περιθώριο.

Μ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. Φαίνεται μοι κείνος.. (Σαπφώ).

Γ. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ. Κριτικές σημειοσούλες.

ΔΩΡΟΣ ΣΤΕΛΛΑΣ. Γράμματα από τη Σμύρνη.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Τò μακρο χέρι (τέλος).

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ. Τò ρολόι (μετάφρ. δ. 'Ιουλίας
Δημ.).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ -- Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ -- ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΟΙ

Η ΨΥΧΗ ΣΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

'Η άθλια Ψυχή σου,

'Ερωτα, έγω.

Παντού -- μά ως πάτε; --
σέ κυνηγώ.

Τρομάρα, άντάρα,
σά φάνταστῶ
τὸ πρόσωπό σου
ξεσκεπαστό,

καθὼς τὸ εἶδα,
φεγγοβολιά,
γυρτὸ στοῦ ἕπνου
τὴν ἀγκαλιά.

Σέ εἶδα, τρεμούλα
στοῦ χέρι, νά!
Στάει τὸ λυχνάρι
μου, σέ ξυπνῶ.

Δράκοντας; 'Οχι.
Τὴνάσασμ σου
δὲ μίλεψε, οὔτε
φωτιὰ ἢ ματιὰ σου.

Μηδὲ πανώριος
σταυραδερφὸς
τοῦ ἡλιοῦ, ἀπὸ τῆστροι
κι ἀπὸ τὸ φῶς.

'Ανθρώπος ἦσουν,
θαμπὸ κερί:
σὲ μισολύσαν
καημοί, καιροί.

Μαυροκαμένη
μὰ ζωγραφιά.
καὶ μήτε ἀσκήμια
μήτε ἄμορφιά,

μὰ περασμένο
κάτι, πὸ ἀχνὸ
μιάς ἀχνῆς μέρας
τὸ δειλινό,

μὴν ὄψη ἀνθρώπου
ποῦ μπαίνει πὰ
στὴν κρούα, στὴ γκρίζα
μισοκοπιά.

Στὸ μέτωπό σου
μόνο τοῦ νοῦ
τὸ μέγα αἰδάκι,
καὶ τοῦρανοῦ

στὰ μάτια σου ὄλο
τὸ θεῖο βαθύ...
Τ' ἀνοιξες, μ' εἶδες
μπροστά σου ὀρθί.

Μὰ ἔτσι, μὰ ἔτσι,
καὶ πὸ πολὺ
σ' ἀγάπησα, εἶμαι
τρελή, τρελή.

Ξάφνου μὲ βλέπεις,
φτεροχτυπῆς,
τὸ μυστικὸ σου
παίει κ' ἐσὺ πᾶς.

Δὲ μὲ προσμένεις,
δὲ μὲ ρωτᾷς.
Φανερωμένος.
Θυμὸς. Πετᾶς.

Μὰ ἔτσι, μὰ ἔτσι,
καὶ πῶς πολὺ
σ' ἀγαπῶ τώρα,
τροελή, τροεή.

Στὰ λόδια σου ἄσε
νὰ κρεμαστῶ,
σκληρὸ μπροστὰ σου
νὰ σωριαστῶ.

Κ' ἐγὼ ὅπου φεύγεις,
κ' ἐγὼ ὅπου πάς·
κι ὅπου ἀναστύινεις
κι ὅπου τρυπᾷς.

Γιατὶ μ' ἐμένα,
μὲ τὴ φτωχὴ
πῶς πολὺ μοιάζεις·
κ' ἐσὺ Ψυχῆ;

Γιατὶ κ' ἐγὼ εἶμαι,
— στάσου, Ἐρωτὰ μου, —
σὺν καρπὸς κάποιου
δικοῦ σου γάμου.

Γιατὶ κ' ἐγὼ εἶμαι
— Θεέ μου, λυπήσου! —
σὺ λογισμὸς σου
καὶ σὺ φίλι σου.

Γιατὶ κ' ἐγὼ εἶμαι
σὺν τὸ σωμένο
τὸ πρόσωπό σου.
Μὰ κοίτα. Μένω.

Γιατὶ κ' ἐγὼ εἶμαι
πάντα, ἀπὸ πρώτα,
γιομάτη λάκκου,
χρόνιο, ὄχι νιώτα.

Γιατὶ κ' ἐγὼ εἶμαι,
— Ἐρωτὰ, Θεέ μου! —
σὺ μὴ φευγάτη
πνοὴ τοῦ ἀνέμου,

ποῦ φιλεῖ, δέρνει,
καὶ ποῦ δὲ στέκει
καὶ ξεπερνᾷ
τῶστροπελέκι.

Κ' ἔπρεπε νὰρθω
καὶ νὰ βρεθῶ
στὸ πλάι σου ξάφνου
γυῖ νὰ δεθῶ.

ΖΩΗ Κ' ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἄν ἡ κατάστασι, ὅποιος δὴποτε ἐπιστήμης, σὲ βάθος μᾶς δείχνει τί λογῆς ζωὴ τῆ δημιουργίσε, εἶναι σὺν ἀξίωμα αὐτοφάνερο τοῦτο γιὰ τὴ φιλολο- γία καὶ γενικὰ γιὰ τὴς ἱστορικῆς ἐπιστήμης, ὅπου καὶ ξαναζωντανεμα ζωῆς περασμένης καὶ νεκρῆς δίνε- ται γιὰ πρόβλημα. Γιατὶ, πῶς ἄλλιωδς μπορεῖ νὰ λύσει τὸ πρόβλημά της ἡ φιλολογία, παρὰ ἔχοντας γιὰ ὁδηγὸ τὴν κάθε φορὰ ζωντανὴ ζωή;

Ἰδανικὰ, τεχνοτροπίε, ἠθικῆς καὶ ἄλλο κά- νει τὸν πολιτισμὸ περασμένης ζωῆς, καὶ ποῦ ἴσα ἴσα σὲ ξανάφτιασμά του ἔχει νὰ δουλέψῃ ἡ φιλολογία, εἶναι σβυσμένα γιὰ τὴς ὕστερες γενιές. Ζωὴ λοιπὸν ζωντανὴ πρόκειται μὲ τὴ φιλολογία μέσω νεκρῶν μνημείων νὰ δημιουργηθεῖ. Κι αὐτὰ δὲν ξαναζωντα- νεύουν ἂν δὲ τὰ φουσήξῃ. πνοὴ πλάστρα σύχρονης ζωῆς. Ποτὲ δὲ θὰ δημιουργήσῃ ἔθνος ἢ ἄτ.μο στὴ φαντασία του τὸ πνευματικὸ βίον σβυσμένου ἔθνους σὲ ποικίλο παρουσιασμά του, ἂν κι αὐτοῦ τοῦ ἔθου ἡ ζωὴ του δὲν τὸ ἔκνε νὰ φτιάξῃ κάτι τι ποῦ νάναί μὴ φορὰ πρόβλημα κι αὐτό. Περιμένετε ποτὲ νὰ γραφτεῖ ἱστορία τοῦ πολιτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ρω- μαίων, μ' ἄλλα λόγια τοῦ ἔθνους ἐκείνου ποῦ ἐλά- τρεψε στὴ ζωὴ του τὴν πράξῃ καὶ τὴ θέλησῃ ἀπὸ ἔ- θνος κι ἀπὸ ἄτομο ποῦ δὲ φρόντισε νὰ μάθει τὸ τί σημαίνουνε στὴ ζωὴ του αὐτὲς αἰ: δυὸ λέξεις; Πρῶτος κι ἀπαραίτητος ὅρος γιὰ νὰ αναπτυχθεῖ ἱστορικὴ ἐπιστή- μη μὲ τὰπειρα προβλήματά της δὲν εἶναι τὸ συμμά- ζωμα βιβλίων σὲ μὴ βιβλιοθήκη, ἢ τὸ ξενύχτισμα ἀ- πάνου στὰ κατάξερα βιβλία καὶ περγαμηνές παρὰ ἢ δημιουργία ξεχωριστοῦ σύχρονου βίου πνευματικοῦ π. χ. λογοτεχνικοῦ, πολιτικοῦ, θρησκευτικοῦ κτλ.

Λέγοντας τὴ γνώμη πῶς μόνο ἀνάπτουσι πνε- ματικοῦ δικοῦ μας βίου θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ νὰ δημιουρ- γήσουμε μονάχοι μας κι ἂν δὲν εἶχαν τᾶλλα τὰ ἔθνη δημιουργήσῃ πρώτα ἱστορικὴ ἐπιστήμη δὲν ἐννοῶ τὴν ἐσφαλμένη γνώμη πῶς εἶναι ἀ- νάγκη ὁ ἱστορικὸς τῆς λογοτεχνίας περασμένου πο- λιτισμοῦ νὰ εἶναι κι αὐτὸς δημιουργὸς καλλιτέχνης· δὲν ἀπαγορεύεται βέβαια νάναί: ἐκεῖνο ὅμως ποῦ θέ- λω νὰ τονίσω εἶναι, ὅτι ὅποιος θὰ καταπιστεῖ νὰ γράφῃ λ.χ. γι' ἀρχαία λογοτεχνία πρέπει ἢ ὅποια δὴποτε σύχρονη ζωὴ του νὰ κλείνει μέσα της πα- ρόμοια προβλήματα, γιατί στὸν τύπο τῶν τελευταίω θὰ χύσει ἔτι τοῦ δόθηκε ἀπομηνάρι τῆς περασμένης ζωῆς γιὰ νὰρχίσει τὴν ἐξέτασή του. Οἱ τύποι αὐτοὶ εἶναι αἰώνιοι καὶ δὲ φτιάχνονται παρὰ δίνονται στὸν καθένα ὡς ζωὴ ἀτομικὴ· εἶναι μᾶλλα λόγια τὸ κοινὸ ἐπίπεδο ποῦ ἔχουμε μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ

μέ τις άλλες γενιές που μάς επιτρέπει κάθε εξέταση, απάνου στη ζωή των τελευταίων. Έθνη που βγάλανε πλούσια φιλολογία, που έχουν άφρονος πνευματινὸ βίο δωροῦνε ζωή και στους νεκρούς και τους άνασταίνουν. Σε τέτοια έθνη μπορούν και βγαίνουν ιστορικοί σαν τὸν Mommsen, Niebuhr, Wilamowitz, Taine, Carlyle· η̄ ιστορία και η̄ φιλολογία είναι ξεχειλισμα σύχρονης ζωής. Μά έθνη κι άτομα, που ψωμοζητώντας στην πνευματική τους ζωή, περνοῦνε τὸ βίο τους πῶς μπορούν ποτέ νά ξαναζωντανέψουν άλλο νεκρόν· αυτά με τὸ ζῶρι στέκονται στα πόδια τους.

Ἡ δυνατή λοιπὸν αίστηση τοῦ σύχρονου πνευματικού βίου, νά, τὸ πρώτο και κυριώτατο προσὸν τοῦ ἐπιστήμονα, φιλόλογου και ιστορικοῦ. Πολὺ μά πάρα πολὺ δεῦτερο έρχεται νά ξέρει κανένας τὴ γλώσσα, νάχει τὴν τέχνη, νά διαβάξει πάπυρους, χειρόγραφα και πκλίμψηστα και σπουδές στη Γερμανία και στη λοιπή Ἑσπερία. Μόνο ἀπὸ στόματα φτωχά και κακομοιρισμένα για τὴν πνευματική τους ζωή είτε λαῶν είτε ατόμων, μπορεί νίκουσει η̄ φωνή «φεύγετε, νά φεύγουμε ἀπ' τὴν κλασσική φιλολογία· νά πάμε στη Βυζαντινή και Νοελληνική γλώσσα, γιατί στην κλασσική φιλολογία δὲν άφηκαν τρύπα άψαχτη οἱ Γερμανοί, και πάμε γλήγορα στη Βυζαντινή νά εργαστοῦμε, εκεί που δὲ μπήκαν ἀκόμα οἱ ξένοι». Δὲν μπόρεσα ποτέ νά νοιώσω πῶς μπορεί ποτέ ένας λαός που έζησε και πῶς; ὅπως οἱ άρχαιοί Ἕλληνες, νά πάψει νά είναι ἀντικείμενο για εξέταση στις έρχόμενες γενιές, γιατί τάχα μιὰ σειρά γενιές καταπίαστηκε τὴν εξέτασή του. (Ὅσο ὑπάρχει ἄνθρωπος θά ὑπάρχει πάντα και η̄ δυνατότης νά γραφτεῖ κι άλλιῶς η̄ ιστορία ἐνός λαοῦ, ἐνός έθνους, ἐνός ατόμου, που έζησε και έδρασε. Τὸ Περρασμένο δὲν είναι ένα κομάτι ξεχωριστό, που εμεῖς μπορούμε ἀπέναντί του νά σταθεῦμε και νά τὸ εξέτάσουμε ἀνέγγιχτοι ἀπὸ κάθε ἐπίδρασή του. Ζοῦμε ἀπὸ κάτω του και στη ζωή μας είναι διαφορότροπα χυμένο. Θά πέφτει, θάνεδαίνει η̄ αξία ἀνθρώπων τοῦ περασμένου· θά δικαιώνονται και θά βρίσκονται θέληγτρα σ' ἐποχές που πριν στα μάτια άλλων γενεῶν ήταν καταδικασμένες· αὐτή είναι η̄ ιστορία· δὲν ὑπάρχει μιὰ μορφή ὀρισμένη. Θά χτυπήσει λοιπὸν λιγάκι παράξενα σ' αὐτιά, ἂν πῶ πῶς ὁ ιστορικός μιὰς περασμένης ἐποχής είναι ένας ἀπὸ τους πιδ μοντέρνους ἀνθρώπους τῆς ἐποχής του. Ἐπὸ τὰ πιδ μοντέρνα βιβλία που διάβασα εἴτανε και τὰ δυὸ τρία βιβλία τοῦ Wilamowitz. Ἐπὸ μέσ' ἀπ' αὐτά κι ἀπὸ τὰ λόγια που άκουσα στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Βερολίνου σαν ἐδίδαξε ἐνοιωθες τὴν δλοζώντανη σύχρονη ψυχή του.

Κάθε λοιπὸν βιβλίο φιλολογικὸ που γράφεται

έχει μ' αὐτὴ τὴν ἀρχή η̄ τουλάχιστο που δὲ χρησίμεψε η̄ ἀρχή που θέσαμε παραπάνου, για ὀδηγήτρα στὸ γράψιμό του, δὲ μπορεί νάχει καμιὰ αξία. Αὐτὲς τις σκέψες, για νά τις γράψουμε, μάς ἀνάγκασε ένα βιβλίο που βγήκε τελευταία γραμένο ἀπὸ τὸ Φαίδωνα Κουκουλέ και που φέρνει τὸν τίτλο «περὶ τὸν παρὰ Σοφοκλεῖ γνωμῶν». Βέβαια ἀπὸ τὴν προεισαγωγή μου αὐτὴ θάχει νοιώσει ὁ ἀναγνώστης πῶς πολὺ μακριά ἀπ' τὸ ἰδανικό μου βρίσκεται τὸ βιβλίο που ἴσως νάχει κι ἀνώτερες βλέψες. Τὸ βιβλίο έχει 33 σελίδες και είναι ἀπαρίθμηση τὸν γνωμῶν που ἀπαντιῶνται στὸ Σοφοκλή. Ἀηλαδή ὁ συγγραφέας του δὲν έκανε τίποτα άλλο παρὰ νά ξεφυλλίσει τὸ Σοφοκλή νάδρει τις γνώμες του και νά τις γράψει σ' ένα άλλο χαρτί που τὸ εξέδωκε ἔπειτα για βιβλίο. Τὸ βιβλίο θά μπορούσε νά γίνει μιὰ σελίδα ἂν ἐσημείωνε μονάχα τις παραπομπές και θά χρησίμευε τότε κάλλιστα στην ἰδιαιτέρη τοῦ συγγραφέα ἐργασία ἂν εἴχε τίποτα καλύτερο νά φτιάξει. Για ποῦ λοιπὸν σκοπὸ γράφτηκε τὸ βιβλίο αὐτό; Τὸ μόνο σκοπὸ που θάχε τὸ βιβλίο θά εἴτανε νά χρησίμεψει για συλλογή ρητῶν, σαν και κείνα τὰ βιβλία που ναι σωρὸ στη Γερμανία και που έχουν τὰ ρητὰ τὸν μεγάλων συγγραφέων τὸν Γερμανῶν και που ἀπ' αὐτὰ ἀντλοῦν τις σόφίες τους οἱ περσῶρες Γερμανίδες.

Ἐπιστημονικὸ νάχει σκοπὸ, νά, δά θά εἴταν κοροϊδία. Τὴ μόνη παρατήρηση τὴ δική του πῶχει είναι, ὅτι και στην ἀρχή και στὸ μέσο και στὸ τέλος μακρῶς ρήσεως ὁ Σοφοκλῆς μεταχειρίζεται τις γνώμες. Ἄκριθῶς η̄ ἐργασία αὐτὴ δείχνει πῶς τοῦ συγγραφέα λείπει ἐκεῖνο που θέσαμε μεῖς ὡς τὸ κυριώτατο προσὸν τοῦ φιλόλογου, δηλαδή, πλούσια αίστηση σύχρονου πνευματικού βίου· είναι ἀκριθῶς ἐργασία που μίλησαν μονάχα νεκρὰ βιβλία σ' ένα ἀντικείμενο που έχει φωνή. Τὴν τελευταία δά παρατήρηση για τὴν ἐργασία αὐτὴ τὴν κάνει κανένας και για πολλὰ άλλα σύχρονα φιλολογικὰ ἔργα και παλιά, ὅξω πάντα ἀπὸ λιγυστὲς ἐξαιρέσεις. Θά εἴχε αξία ἐπιστημονική η̄ ἐργασία του, ἂν μέσο τὸν γνωμῶν μάς ἔδινε τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ Σοφοκλή η̄ τοῦ κοινοῦ που τὸν άκουγε η̄ τῆς ἐποχής τοῦ Σοφοκλή ἐν σχέσει με τους άλλους τραγικούς· η̄ τέλος, που θάταν και τὸ καλύτερο, ἂν δὲν ἔδινε.

Αὐτὰ τὰ τελευταία θά μάς ἔδειχναν πῶς ὁ συγγραφέας νοιώθει τί θέλει νά πει ιστορική ἐπιστήμη. Ὅμως τὰ τέτοιου εἴδους βιβλία σὲ θυμῶνουν, σ' ἀπελπίζουν για τὴν πρόοδο τοῦ έθνους, γιατί περσότερο ἀπὸ κάθε άλλο δείχνουν τί φτώχεια ζωής και κακομοιρίας τὸ παραδέρνει.

Κι ἀπὸ άλλο κανείς μπορεί νά νοιώσει τὴν ἀ-

ποτυχία της εργασίας του· για να εκφραστώ με λίγα λόγια, λείπει απ' αυτήν το κοινωνικό στοιχείο που θα γεννοῦσε κριτική μέσα σ' ένα κοινὸ ἐπίπεδο πού θα κλείνει καὶ τὸ συγγραφέα καὶ τὸν ἐπικριτὴ του, ἀδιάφορο ἂν ὁ ἐπικριτὴς παραδεχόταν ἢ ὄχι τὰ γραφόμενά του τώρα συγγραφέας καὶ ὅποιος δὴποτε λογικὸς ἀναγνώστης βρίσκονται χίλια μίλια μακριὰ ἢ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλο.

Με λίγα λοιπὸν λόγια συγκεκριαζόμενος εἶπαμε πάρα πάνω παρατηροῦμε ὅτι πρῶτο καὶ κυριώτερο συστατικὸ τοῦ μέλλοντος φιλόλογου καὶ ἱστορικοῦ εἶναι ἡ πλούσιος σύγχρονος πνευματικὸς βίος, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ δώσει ζωὴ καὶ σάρκα στοῖς νεκροῦς. Ἄν κάνουμε νεώτερη δική μας ζωὴ θὰ κάνουμε καὶ φιλόλογους. Αὐτὸ εἶναι γενικὰ τὸ τραγικὸ τῆς ζωῆς, πὼς δὲ μπορεί νὰ πάρει κανεὶς τὴ ξένη ζωὴ γιὰ δική του, παρὰ τὴ στιγμή πού φκιάνει δική του ζωὴ τοῦρχεται καὶ ἡ ξένη ζωὴ μονάχη. Ἀληθεύουν καὶ δὴ τὰ λόγια τοῦ Βθαγγελίου: «Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ἢ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ».

Γ. Α.

ΑΠΟ ΤΑ "ΜΙΚΡΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΣΕ ΠΡΟΖΑ,, ΤΟΥ CHARLES BAUDELAIRE

XXII

ΜΟΥΧΡΩΜΑ

Ἡ μέρα σβήνει. Βαθειὰ ἡσυχία ἀναπαύει τὰ φτωχὰ μυαλά, κουρασμένα ἀπὸ τὸν κάματο τῆς μέρας, κι οἱ στοχασμοὶ τῶν παίρνουνε τώρα τῆπαλά καὶ ἀβέβαια χρώματι τοῦ δειλινοῦ.

Ὡστόσο ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνὸ φτάνει στὸ μυαλό μου, μέσα ἀπὸ τὶς διάφανες νεφέλες τῆς ἐσπέρας ἕνα οὐράσιμα φοβερό, ἀπὸ πληθὸς παράταιρες φωνές, πού τὸ διάστημα τὶς κάνει καὶ σμίγουνε σὲ μιὰ πένθιμη ἀρμονία, σὰν τῆς πλημμύρας πού ἀνεβαίνει, ἢ τῆς φουρτούνας πού ξεσπᾷ.

Ποιοὶ εἶν' οἱ ἄμοιροι αὐτοί, πού τὸ βράδι δὲν τοὺς χαρίζει τὴ γαλήνη, μόνο καρτεροῦνε, σὰν τὰ νεκροπούλια, τῦρσιμα τῆς νύχτας, νᾶρχινῆσουν τὴ δαιμονισμένη τους γλαυγή; Τᾶπαίσιο δλολυτὸ ἔρχεται ἀπὸ τὸ μαῦρο τᾶσυλο, πού εἶναι σκαρφαλωμένο ἀπάνω στὸ βουνό. Καὶ τὸ βράδι, καπνίζοντας καὶ θωρώντας σιγαλεμένη τὴν ἀπέραντη κοιλάδα, δασωμέ-

νη ἀπὸ σπύτι, ὅπου τὸ κάθε παράθυρο λέει: «Ἐδὼ τώρα βασιλεύει εἰρήνη· εἶναι δὴ ἡ χαρὰ τοῦ σπυτιοῦ» — ὅταν ὁ ἄνεμος πνέει ἀπὸ πάνω ἐκεῖ, μπορῶ καὶ ναυνορίζω τὸ σαστισμένο μου λογισμό στὴ σατυρική αὐτὴν ἀρμονία.

Τὸ σπύριου το ξερεθίζει τοὺς τρελλοὺς. Θυμοῦμαι δυὸ φίλους πού εἶχα, καὶ τοὺς ἔκανε τὸ σπύριου το δλότελ' ἄρρωστους. Ὁ ἕνας ἔεχανε τότες φίλια καὶ τρόπους, καὶ κωκοποιοῦσε, σὰν ἄγριος, τὸν πρῶτο πού τὴχαινε. Τὸν εἶδα κάποτε νὰ πετάει στὸ κεφάλι ἑνὸς ξενοδόχου, ἕνα ἐξαιρετο κοτόπουλο, ἐπειδὴ νόμισε πὼς εἶδε μέσα, δὲν ἔρω, κάποιου ἱερογλυφική προσβολή. Τὸ βράδι, πρὸδρομος σὲ βαθιεὶς ἡδονές, τοῦ χιλοῦσε τὰ νοστιμώτερα πράματα.

Ὁ ἄλλος, χτυπημένος ἀπὸ δυσκοιμνία, κωκωτοῦσε, ὅσο ἡ μέρα χιμήλωνε, πὼ στυφός, κωκοῦρης, δξήθυμος. Ἄνεχτικός, ὅσο βιαστοῦσε ἀκόμα ἡ μέρα, καὶ κοινωνικός, εἶτανε τὸ βράδι ἀνεσπλαχνος. Καὶ ἡ ἀποδείλινη του μινία ξεσποῦσε με λίσσα, ὄχι μονάχη στοῖς ἄλλους, μὴ καὶ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του.

Ὁ πρῶτος πέθαινε τρελλός, ἀνήμπορος νᾶναγνωρίσει τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ παιδί του. Τὸ δεῦτερο, τὸν τρῶει μιᾶς στενοχώριος παντοτινῆς ἢ ἀνησυχία, καὶ ὡς εἶτανε μιαιῖρι φορτωμένος μ' ὄλες τὶς τιμές πού μποροῦν νὰ παρέχουνε δημοκρατίες καὶ πρίγκιπες, θιγρῶ πού τὸ σπύριουλο θᾶναβε ἀκόμα μέσα του τὸ φλογερὸ καημὸ γιὰ τιμές καὶ φανταστικά ξεχωρίσματα. Ἡ νύχτα, πού ἄλλωνε μέσα στὸ μυαλό τους τὰ σκοτάδια τῆς, φωτίζει τὸ δικό μου. Καὶ με κάνει αὐτὸ πάντοτε, ἂν καὶ δὲν εἶναι σπάνιο νὰ βλέπει κανεὶς τὴν ἴδια αἰτία νὰ γεννάει δυὸ ἀντίθετα ἀποτελέσματα, με κάνει νὰ εἶμαι συλλογισμένος καὶ ταυραγμένος.

Ὡ νύχτα! ὦ δροσουπάρουχο σκότη! Μοῦ εἶναι ὁ ἔρχομός σου τὸ μήνημα μιᾶς γιορτῆς γιὰ τὴν ψυχὴ μου! Εἶστε ὁ λυρωμὸς ἀπὸ μιᾶν ἀγωνία! Στὴ μοναξιά τῶν κάμπων, μέσα σὲ μιᾶς πρωτεύουσας τοὺς πετρωτοὺς λαβύριθους, τρεμόφεργο τῶν ἀστρων, λαμπύρισμα τῶν φανιριῶν, εἶσπε ἢ φωτοχυσία τῆς Θεᾶς Λευτεριάς!

Σπύριουπο, τρυφερόγλυκο σπύριουπο! Ἡ ροδοσκότεινη φεγγοβολιά πού σέρνεται ἀκόμα στὸ οὐρανοθέμελο, σὶν τὸ χαροπάλαιμο τῆς μέρας, κάτω ἀπὸ τὸ πλάκωμα τῆς νικητρικῆς νυχτός, οἱ ἀναμένοι λυχνωστάτες, σὶν ἄλικες πηχτές βοῦλλες στὴ δόξα τῆς στεργῆ τῆς Δύσης, τὰ βαρεὰ παρκετάσματα πού ἀνασύρει ἄφαντο χέρι ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀνατολῆς, παρσαίνουν ὅλα τὰ περίπλοκα αἰσθήματα πού παλεύουνε μέσα στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, σὶς ἐπίσημες ὄρες τῆς ζωῆς.

Θᾶλεγε κανεὶς ἀκόμα, τὸ παρᾶξενο φόρεμα μιᾶς

χειρίτρως, όπου μιὰ διάφανη γιάζι σκοτεινή άφίρει νάποφαιώνονται οί σκοτωμένες λαμπράδες τής άστρωφρεφής φούστιας, όπως κάτω άπό τό μαύρο τό τώρα άνυφρίνει τδλέγλυκό περιαιμένο· και τάστρα, πού τή στολίζουν, και τρέμουν άσημένια και χρυσά, είναι πάν τες φωτιές έκφίνες τής φιντυσιάς, πού δέν άνιέθουνε καλά, παρά μόνο κάτω άπό τό βαθι κιατώφλι τής Νύχτας.

ΕΣΠΕΡΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΕΣ

Τώνη Χριστίδη, Τραγούδια.

Άγγέλου Σίβυλλα, Τραγούδια.

Ή Νέα Ζωή.

Ή στήλη αυτή άπ' όπου παρακολουθώντας τή φιλολογική τήν κίνηση τού τόπου θά προσπαθήσουμε νά δίνουμε κάθε τόσο μιάν άπαραίτητη γιά ένα φιλολογικό περιοδικό έπιθεώρηση τής πνευματικής μας ζωής, χάρια πού φέρνει μαζί τής τήν καθαυτό δισκολία κάθε έπωσδήποτε σοβαρής κριτικής, μάς έποχρεώνει και στό δύσκολο έργο νά μη φανούμε άνάξιοι δυνατών προκατόχων.

Ο Πέτρος Βλαστός κι έ Κωνσταντίνος Χατζόπουλος είχαν αναλάβει άλλοτε άπό τις στήλες τού «Νουμά» τήν έπισκόπηση τής λογοτεχνικής μας κίνησης. Όσο κι ά δέ μπορούμε νάρνηθούμε τή μονομέρεια τής κριτικής αντίληψης στους δυό ξεχωριστούς λογοτέχνες, πάντα, δλάκαιρο τό καλλιτεχνικό τους έργο είναι τόσο έπιβλητικό, πού μάς τρομάζει τό πώς τολμάμε σήμερα μ' αυτές τις κριτικές μας σημειωσούλες νά δώσουμε λαβή σέ έποιαδήποτε σύγκριση. Θά εΐταν όμως κάπως πολύ έγωϊστικό scrupule νά μην αναλάβουμε γι' αυτόν τό λόγο τή συμπλήρωση μιás τόσο έπαιστητής γιά τούς άναγνώστες τού «Νουμά» έλλειψης, και γι' αυτό, μόλις ρίχτηκε στη μέση μιá τέτοια ιδέα, πρόθυμα δεχτήκαμε τό βάρος τής εϋθύνης.

Οί κριτικές σημειωσούλες δέν έχουνε τήν άπαίτηση νά παρθούνε σάν ή τελευταία λέξη, γιά ε,τι έργο θά μιλήσουνε. Ή καθημερινή τελειοποίηση τής ζωής μας και τό πλάταιμα τού πνευματικού μας όρίζοντα θά μπορούσανε νά γεννήσουνε άρκετούς δισταγμούς σέ κείνον πού θά είχε τήν έπιπολαιότητα νά πιστεύη άλάθευτες τίς κρίσεις του. Με κάθε καινούργια

για γνώση πού μάς φέρνει κάθε καινούργια μέρα, τώ σκέψεών μας οί κύκλοι κιντουεύουνε νά μεταφερθούνε. Γι' αυτό ή μόνη παράκληση πού θά θέλαμε νά κάνουμε στους άναγνώστες τού «Νουμά» θά εΐταν : «Τις κριτικές σημειωσούλες, πάρτε τις σάν κουθέντες πού γίνονται στα πεταχτά σέ κανένα φιλολογικό σαλόνι, με τήν ύστεροβουλία πώς ύστερ' άπό λίγη ώρα θά ξεχαστούνε. Άρκετή φιλοδοξία τους θά εΐτανε νάχανε τήν τύχη ενός ώραιο φλυτζανιού με τσάι πού δέν τó συλλογιέσαι πιά άφού τó πιής». Μόνο ή ιδέα πώς θά μπορούσε κανείς ύστερ' άπό καιρό, όταν άλλες σκέψες θά τριγυρίζουνε πιά μέσ στό μυαλό μας, νά μάς θυμίση, χαιρέκακα τήν κριτική μας αυτή συνεργασία στό «Νουμά», ή άρκοϋσε νά μάς άπογοητέψη, και νά μη μάς άφήση νάρχισουμε, ά δέν έφροντίζαμε άπό μιás αρχής νά τής δώσουμε τή σημασία πού τής χρειάζεται.

—><—

Ή σήμερα πού πρωταρχίζουμε, μιλάμε χωρί' άπ' τή «Νέα Ζωή» και γιά δυό άλλως διόλου άνάξιες ποιητικές συλλογές, δέν τó κάνουμε τόσο, μήπως και μάς ξεφύγη ή καταγραφή δυό νέων τραγουδισταδίωνε στην τόσο πλούσια σέ όνόματα ποιητική παραγωγή τού τόπου, όσο γιάτι μάς δίνεται ετσι άφορμή νά πούμε δυό λόγια γιά τήν έλλειψη, γενικώτερα, στους νέους πού γράφουνε, μιás πιό βαθιάς, πιό άπρόσωπης αντίληψης τής όμορφιάς στην Τέχνη. Γιατί μονάχα μιá τέτοια έλλειψη σεβασμού γιά τó αϊώνιο Όρατο ή μιá όχι κατανόηση τής έσωτερικής του τής ούσίας, μπορεί νά δικαιολογήση τήν έκδοση τώ δυό συλλογών. Ή άνιάρη άπαρίθμηση φανταστικών πόνων, κάτι πού μόνο θά είχε τό λόγο του σέ φιλικές έξομολόγησες ή σ' έρωτικά γράμματα, μάς παρουσιάζεται με τήν άπαίτηση νά είναι Τέχνη. Οί προσωπικές έντύπωσησες τής στιγμής, οί εκόνες πού περνάνε στα μάτια κάθε ανθρώπου άπό τή μιá ώρα στην άλλη, οί μικρές καθημερινές τής ζωής συγκινήσες, ξεδιπλώνονται, φλύαρα έξ αίτίας τής ρίμας, σέ στίχους πεζούς και ποιητικά άσυνάρτητους.

Ή ματαιοδοξία, ή μη συναίστηση τής μηδαμινότητας τού ίδιου του έργου άπό τόν τεχνίτη θά εΐταν άρκετά θλιβερό σημάδι. Θά μάς έδειχνε πώς άκόμα δέ λαγαρίστηκε μέσα του ένα κάποιο ιδανικό γιά τήν Τέχνη, πώς ή σφαίρα τής δέν τού φανερώθηκε άκόμα σάν τó τέλειο, πού τó βαθύτερο νοούσιμό του πρώτα-πρώτα στον ίδιο αυτόνε θά έπιδάγη, νά δείχνηται όσο γίνεται πιό άσπτηρόσ και πιό άπαίτητικός γιά τά έργα του, και καλοπρόσδεχτα νά δέ-

χεται κάθε ειλικρινή αποδοκιμασία. Γιατί παραπά-
νω από κάθε διχαστική φιλικότητα στέκεται τότε η
συνείδηση του ανθρώπινου μεγαλείου και το επιτα-
χυνό χρέος να εργαστεί κ' εσύ για την αιωνιότη-
τα. (Όταν το νόσησες αυτό, καταλαβαίνεις πόσο ά-
νώτερος από κάθε πρόσκαιρη εκδήλωση της καθη-
μερινής ζωής είναι ε' εγωισμός κάθε αληθινού καλ-
λιτέχνη, πόσο ανώφελο να γαταίνης το σωρό των ά-
χρηστων βιβλίων.

Η ματαιοδοξία, ή ελαφρή αυτοκριτική θάτανε
το πιο θλιβερό σημάδι, α' δέν υποφιαζόμαστε πώς
και μια πρόστυχη επιστοβολία παρακινάει καιιά
φορά τους νέους στο τίπωμα των έργων τους. Είν'
αυτή, ή ελπίδα πώς ίσως μπόρουν κανείς να γελα-
στη και να τα περάση για ώραία. Μά ή ασκοπη
δημοσίεψη γίνεται τότε ή μεγαλύτερη καταδίκη των
έργων και του μικρόπρεπου τεχνίτη.

Μια συμβουλή θά θέλαμε ύστερ' απ' αυτά να δώ-
σουμε στους νέους: «Μισήστε περισσότερο τα έργα
σας, αγαπήστε περισσότερο την Τέχνη.»

Με το φυλλάδιο που μάς ήρθε τελευταία, μπαί-
νει ή Νέα Ζωή στην τρίτη περίοδό της. Ένας και-
νούργιος άέρας σά να φύσηξε μέσα κει. Ώς τώρα οι
νέοι μάς είχανε συνειθίσει στην άρνηση κάθε ανα-
γνωρισμένης στα γράμματα προσωπικότητας. Με
δυνατές φωνές διαφιστητώντας μας την αδύνατη ά-
τομικότητά τους πρόβαιναν αντιμετώποι κάθε αλη-
θινής κορυφής. Θεωρούσαν τιμή τίτλο να βρίσουνε
τον Ή'χάρη, να ρηνοθύνε την ποιητική αξία του Πα-
λαμά, να κοροιδέφουνε τάχα τον Πάλλη. Μέσα τους
δέν τούς είχε γίνει ανάγκη ή λατρεία κάθε εξαιρετι-
κής προσωπικότητας, που είχε προστέσει κάτι από
τη δική της: την ψυχή στη φιλολογική ζωή μα. Νό-
μιζαν πώς, γαρμιζοντας κάθε παράδοση ή κάθε άρ-
χή παράδοσης, θά μπορούσανε να νοήσουνε λύτερο
δρόμο στο δικό τους το έγω. Η κακή αντίληψη της
λευτεριάς σά κάθε τι, που δέν την παίρνανε σάν ύ-
ποταγή πρώτα πρώτα σά κάτι αναγκαίους νόμους,
σάν υπερνίκηση του έγω τους, που έτσι μόνο θά μπο-
ρούσε λύτερο να ξεπεταχτή, τούς έφερνε στην ά-
ναρχία.

Άρκετά παραδείγματα μάς τέτοιαις αντίληψης
μάς δόθηκε ή θλιβερή άφορμή να αντικρύσουμε μέσα
στις ίδιες τίς σελίδες της πρωτερινής «Νέας Ζωής».
Γι' αυτό και μ' ακόμα μεγαλύτερη χαρά χαιρετάμε
το γόρισμά της στον ίδιο δρόμο. Το άρθρο του Κα-
μέλ Ριμάση βάζει τα πράματα στη θέση τους. Ά-
ναγνωρίζεται κει μέσα στίλλα και το εκπολιτιστικό
έργο του «Νουμά». Κι ακολουθώντας το παράδει-

μα του μεγάλου άρχηγού της γλωσσικής Ίδεας,
του πνεματικού πατέρα του «Νουμά», ή γλώσσα γε-
νικά της «Νέας Ζωής» άρχίζει να παίρνει μια κά-
ποια όμοιομορφία, άπαραίτητη για κάθε τεχνίτη που
το πρώτο του μέλημα είναι ή δημιουργία ύφους. Έ-
τσι οι ώς τα τώρα επιπόλαιες μεγαλομανίες τω νέων
αφήνουν τόπο σά μια κάπως σεβαρή προσπάθεια και
φροντίδα.

Χωρί από τ' άρθρο του Καμέλ Ριμάση, που
ή καλή του πρόθεση μάς έκανε να σταματήσουμε
θά πούμε τελειώνοντας λίγα λόγια και για τα
καινούργια τραγούδια του Παλαμά. Οι σφιχτοδουλε-
μένοι κ' υποβλητικοί πεντασύλλαβοι είναι σά να μάς
δείχνουνε «le revers de la médaille». Με πόσους πό-
νους και με τί θυσιές πρέπει να εξαγοραστή κάθε ύ-
περοχή έδω κάτω! Τη χαρά της δημιουργίας — πό-
σοι πόνοι δέν την πληρώνουνε! Μάς φαίνεται σά να
νοιώθουμε κάτω από τα τραγούδι' αυτά σπασμούς
άγωνιάς, τρόμο μπροστά στη Μοίρα. Μουρμουριστά
είναι τα λόγια μ' εσα δ ποιητής ζητάει βοήθεια στον
κόρφο της γυναίκας... Ώ! μη και τσκούσει ταύτι
του άδυσώπητου Θεού...—Κι' ακόμα με τί λιτά χρώ-
ματα που μάς ζωγραφίζεται ή έκδίκηση της πραγ-
ματικότητας στο ποιητή τα όνειρα:

Σιωπή, φομιά, κρύο.
Πέρα; Παλιότα...
Σκοινιά, Σπαράζω.

Τόσο σπαρχικιά, τόσο ανατριχιαστικά τραγού-
δια δά μάς έδωσε ποτέ ή πέννα του Παλαμά. Είναι
σάν ένας καθρέφτης που τον προουιάζει στους άλ-
λους τραγουδιστάδες ένας ξεχωριστός δημιουργός.
Μπορείτε, ώ νέοι, να ξεχωρίσετε μέσα κει, δίχως να
δειλιάσετε, τη μαγεία του όνειρου, της ζωής τη σκλη-
ράδα; Τραβήχτε τότε μπροστά το δρόμο σας... Η
νίκη δική σας είναι....

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΣΑΙΦΟΥΣ

“ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΜΟΙ ΚΕΙΝΟΣ....”

Μου φαίνεται σωστός θεός έκείνος, δ λεβέντης,
που καθιστός αντίκρυ μου μιλεί μου και μ' άκούει...
Ότα χαμογελά γλυκά, τρο, οπηδ ή καρδιά μου
μέσα σά στήθη μου. Κ' εθός που θά τον αντικρύσω
για λίγο φεύγει μου ή φωνή και δένεται μου ή γλώσσα
και μια ψιλή φωτιά γοργά στο σήμα μου όλο τρέχει:
τά μάτια μου θαμπώνουνε, βουίζουνε τ' αυτιά μου
με λούζει κρύος ιδρωτας, με πιάνει τρόμος όλην,
γίνομαι σάν το χέφο όχρη, πορά μικρό πεθίναω.

MIX. F. ΠΕΤΡΙΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ (*)

134

Τὸ διπλό μου ἐγὼ ξεσιπλώνεται εἰκονικὰ καὶ ση-
μαντικὰ στὰ ὄνειράτά μου. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά μὲ
παράξουν ὄνειροφαντάσματα τοῦ πιὸ χτηνώδικου ὀ-
λισμοῦ· καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά ὄνειράτα πλασμέ-
να σὲν ἀπὸ ἓνα πνεύμα μουσικώτατο. Συζοῦνε μέσα
μου ἀθέμιτὰ ἓνας Κάλιμπαν κ' ἓνας Ἀριελ.

135

Ἀγόρασ' ἀπὸ τὰ λείψανα μιᾶς παλιᾶς βιβλιο-
θήκης τὸ Φάουστο κ' ἓνα ρομάντσο τοῦ Feydau,
χρυσόδεμένα τὰ δυὸ σ' ἓνα τόμο. Ἀπὸ τὸ πάντρεμα
τοῦτο, ποὺ δύσκολα παίρνει διαζύγιο, τοῦ Γκαίτε, καὶ
τοῦ γάλλου μυθιστοριογράφου, καταλαβαίνεις τί λο-
γῆς εἶτανε τὸ μυαλό τοῦ κύριου μὲ τὸν τόμο τὸ χρυ-
σόδετο· καὶ τί διασκεδαστικὰ φρονήματα ποὺ θὰ εἶχε
γιὰ τὴν τέχνη τοῦ Λόγου. Ἔτσι καὶ κάποιε ἄνθρω-
ποι, τάχα πὼς φροντίζουνε γιὰ τὰ ἔργα τοῦ νοῦ, καὶ
τάχα πὼς τὰ τιμοῦν, μὰ τόσο τὴν παρεξηγοῦν τὴν
ἰδέα τῶν ἔργων ἐκείνων, καὶ τόσο τὴ συγχίζουσιν,
ποὺ προτιμώτερο νὰ μὴν ὑποψιάζουσαι τί θὰ πῆ τέ-
χνη καὶ νὰ καταφρονᾶς χοντρικὰ κάλλε κατόρθωμα
τῆς φαντασίας, παρὰ νὰ κἀνης πὼς προσέχεις καὶ
πὼς τιμᾶς τὸ λογοτέχνη καὶ τὸν ποιητὴ, κ' ὕστερα
νὰ διαπράττεις τέτοια ἀνακατόματα, τέτοια χωρατά.
Τὰ διανοητικὰ ἔργα, κ' ἐκεῖνα ποὺ μὲ τὸν ἴδιο τύπο
μᾶς παρουσιάζονται, εἶναι γιὰ νὰ στέκονται σὲ ἱε-
ραρχικὰ σκαλοπάτια, πολὺ διαφορετικοῦ ὕψους. Μὰ
ἡ ἀνάγκη μᾶς κάνει καὶ ἡ εὐκολία τῆς τοποθέτη-
σης νὰ σημειώνουμε μὲ τὴν ἴδια ἐτικέττα ἀντικείμε-
να ποὺ μόνο ἔννομα ἔχουνε κοινό. Ποίημα «Ἡ ἄρ-
παγὴ τῆς κούρκας», ποίημα «Ὁ Κρητικός» μὲ
τοὺς ἴδιους δεκαπεντασύλλαβους στίχους, προσεχτι-
κὰ, τεχνικὰ βαλμένους, μὲ τίς ρίμες τους, μὲ ὅλα
τὰ ἐφέδια τῆς τέχνης.

136

Μιὰ κυρία στὸ πλευρό μου μιλοῦσε γιὰ μιὰ φάρ-
σα ποὺ καταδιασκεδάζει τοὺς ἀθηναίους, κάθε φο-
ρὰ ποὺ παίζεται. Δὲ μιλοῦσε, ἀπλῶς, γιὰ τὴ φάρσα·
τὴν ἐκρίνε. Ἀγλαδὴ ἔλεγε : «Ἄ! ἐκεῖνοι οἱ δυὸ ὀ-
πηρέτες, ὑπερόλοκο! Δὲ μιᾶν ἔτσι, στὴ ζωή, οἱ
ὀπηρέτες!» Ἄχ! Θεέ μου, θὰ προτιμῶσα, ἀπλού-

στατα, καὶ θὰ εἶτανε λογικώτερο, νὰ εἶταν ἐνθου-
σιασμένη μὲ τὴ φάρσα, νὰ τὴ θάμαζε *χτηνώδικα*,
καθὼς λέει ὁ Οὐγγὼ πὼς πρέπει νὰ θαμάζουμε τὸ
Σαιξπηρο, χωρὶς τὴ σοφὴ τῆς κριτικῆς.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙ-
ΚΟΝ»: Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα. Ἐν Ἀθήναις 1911»

Εἶναι γνωστὸ πὼς τὸ Κράτος εἶταν εἶτανε ὑπουρ-
γὸς ὁ κ. Στάης μ' ἓνα Β. Διάταγμα κανόνισε μιὰ ἐ-
πιτροπὴ γιὰ νὰ φροντίσῃ γιὰ ἱστορικὸ λεξικὸ τῆς
Ἑλληνικῆς γλώσσας. «Θησαυρὸς τῆς ἑλληνικῆς
γλώσσης». Εἰσηγητῆς τῆς ἰδέας εἶτανε ὁ κ. Χατζη-
δάκης καὶ ὁ ἴδιος μάλιστα φρόντισε καὶ γιὰ τὴ σύν-
ταξιν τοῦ Διατάγματος. Ὁ μακαρίτης ἕμως Κρου-
μπάχερ, ἀμέσως ἔννοωσε τίς χίμαιρες ποὺ ζητούσα-
νε οἱ ῥωμοὶ δασκάλοι, καὶ εἶπε πὼς θὰ εἶναι φτυ-
χισμένοι οἱ Ἕλληνες ἂν κατορθώσουνε πρᾶμα δυ-
νατό, δηλαδὴ νὰ σκαρώσουνε ἐπιστημονικὸ λεξικὸ
τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσας καὶ μὲ τέτοιο μεγαλεῖο
πνευματικὸ νὰ γιορτάσουνε τὰ ἑκατόχρονα τῆς Ἑθνι-
κῆς ἀνεξαρτησίας. Ὁ κ. Μπούτουρας, μαθητῆς
ἄξιος, καθὼς φαίνεται, τοῦ Γερμανοῦ σοφοῦ, εἶναι
τῆς γνώμης πὼς ἡ δύναμή μας ἢ ἐπιστημονικὴ, κοι-
νωνικὴ καὶ ὀλικὴ ἀκόμα δὲ σῆκώνει γιὰ τὴν ὥρα
τίποτα περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἀληθινὴ προσπάθεια γιὰ
τὴ σύνταξιν «Νεοελληνικοῦ Λεξικοῦ».

Σ' ἓνα τέτοιο λεξικὸ ταιριάζουσι τὰ *Προλεγό-
μενα*, ὅπου στίς σελίδες τους ζητάζεται τὸ σύστημα
καὶ ὁ τρόπος ποὺ πρέπει νὰκολουθήσῃ μιὰ τέτοια δου-
λειὰ γιὰ νὰ φτάσῃ σὲ ἀποτέλεσμα σημαντικόν. Ὁ κ.
Μπούτουρας βρίσκει τὴν εὐκαιρίαν γιὰ νὰ μᾶς διέξῃ
τίς περγαμηνῆς καὶ τὴν μπόρεσίν του ποὺ τὸν κά-
νουνε τὸ μόνον ἄξιο γιὰ τὴ διεύθυνσιν τῆς σπουδαίας
αὐτῆς ἐργασίας, καὶ ἀκόμα γιὰ νὰ μᾶς φανερώσῃ τίς
κακοπιστίας καὶ τὰ τερτίπια τοῦ Χατζηδάκη, ποὺ
καμὶ εὐλικρίνεια δὲν ἔχουνε οἱ φροντίδες του, παρὰ
μόνον τὴν ἐκανοποίησιν λογῆς λογῆς ἀτομικῶν του
σοκοπῶν καὶ παθῶν. Ἡ παροϊμιακὴ μικροπολιτικὴ
τῆς δασκαλοκρατίας ποὺ ἔφαγε τὴν πνευματικὴ Ἑλ-
λάδα, βρίσκειται ριζωμένη ἀκόμα ἀνάμεσόν μας καὶ
τὸ σαράκι τῆς τρώει κάθε γερὴ προσπάθεια πρᾶμ-
τικῆς λευτερίας στὴ σκέψιν καὶ στὴν ἐπιστημονικὴ
ἐργασία τοῦ τόπου μας.

Ὁ κ. Μπούτουρας, ποὺ εἶναι πλάσμα μποροῦμε
νὰ ποῦμε τῆς πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας τοῦ Χα-
τζηδάκη καὶ ποὺ τὸν ἀναγνωρίζει γιὰ δάσκαλό του,

(*) Κοίταξε ἀριθ. 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448,
449, 450, 451, 452 453, 454 καὶ 456.

είναι άξιος θυμασμού για τὸ θάρρος πὸν τὸν κεντᾶ νὰ φανερώσῃ στὸν κόσμον τῶν γραμμάτων τίς ἐλευνές δολοπλοκίες τοῦ Χατζηδάκη, πὸν κοντεύει μὲ τὴν ταχτική του νὰ χαντακώσῃ τὸ μεγάλο ἔργο τοῦ Λεξικοῦ, πὸν ὅσο κι ἂν αὐτοὶ πὸν σπείρανε τὴν ἰδέα τῆς σύνταξίς του σταθήκανε ἀπὸ τοὺς πιδ ἐπίσημους λειτουργοὺς τῆς καθαρῆς, τόσο μέλλεται τοῦτο νὰ δείξῃ φανερώτατα τὸ θράσος τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας καὶ νὰ σταθῇ, σὰν ἓνα τελειωτικὸ βήμα γιὰ τὴ νίκη τῆς Ἰδέας πὸν κεντρώνει τοὺς ἀγωνιστάδες τοῦ σήμερα.

Ὅσο γιὰ τὸν κ. Χατζηδάκη τὰ γεγονότα ἐρχονται μοναχὰ τοὺς νὰ ἐπικυρώσουν τὰ λόγια τοῦ **Ψυχᾶρη** (Ἀπολογία σελ. 281): «Τὸ κακὸ τὸνομα ὁ κ. Χατζηδάκης ἀρχίζει κι ἀπὸ τώρα νὰ τὸ χαίρεται στὴν Ἀθήνα τὴν ἴδια. Τὸ χαίρεται λίγο λίγο κι ἄλλο. Βλέπω σημερα πὸς καὶ οἱ μαθητάδες του ἐρχονται καὶ τοῦ δίνουνε μαθήματα. Καταλάβανε τὸ πάθος καὶ πάνε ἀλάργα». Ἐλπίζουμε πὸς ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξέλιξι τοῦ κ. Μπούτουρα θὰ τὸν φέρῃ πολὺ ἀλάργα, ἐκεὶ πὸν βρίσκεται ἡ οὐσία γιὰ τὸ ζήτημα, πὸν μέσα στὴν κεντόθωρη κ' ἐγωϊστικὴ ἐποχὴ μας, φτερώνει τοὺς ἀνεξάρτητους χαρακτήρες καὶ τοὺς λεύτερους ἀθρώπους νὰ ποῦνε τὴ γνώμη τους, ἔστω κι ἂν ἀκόμα δὲν εἶναι ὅσο ἔπρεπε ὠριμὴ πάνου σὲ μερικὰ καθέκαστα, πὸν ὅμως εἶναι σημαντικὰ γιὰ τὴν ἀποτελοῦνε τὴν ἀρχὴ καὶ τὴ βάση μιᾶς νέας ἰδεολογίας.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΜΥΡΝΗ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Ἄνδ καὶ δυὸ κάνουν τέσσερα. Θές νὰ πάει ὀμπρός ἡ ἔφημερίδα πὸν ἄρχεφες νὰ βγάινεις, θές νὰ ναδειχτεῖς τρανὸς δημοσιογράφος, βαφτίσου ἐθνικός· κ' ἓνα τέτοιο βάφτισμα τὸ παίρνεις σὰ στήσεις πόλεμο ἐνάντια στοὺς ἐθνοχτόνους μαλλιάρους! — Μ' ἀφτὸ τὸ πρόγραμμα βγήκε τώρα τηλεφταῖα ὁ σὺρ «Τηλέγραφος» πὸν δὲν μπορούσε νὰ κάμει κι ἀλλαιώτικα σὰν κοπέλλι τῆς «Ἀμάθειας» πῶναι! Ἰέλος πάντων ἀποχτήσαμε καινούργιον ὄχτρο, πὸν σὰ μᾶς φοβερίζει, λὲς καὶ βραστάει καμιά σπάθα καὶ τὴν πάλλει δεξιά κι ἀριστερά. Σ' ἓνα του φύλλο τῆς περασμένης ἐβδομάδας ἀπ' ἀφορμὴ μιᾶς παράστασης τοῦ «Κόκκινου Πουκάμισο» τοῦ κ. Μελά, πὸν δόθηκε ἀπὸ ἐρασιτέχνες μαθητάδες γιὰ ἕφελος κάποιου ἐδῶ σχολειοῦ, ὁ φοβερὸς «Τηλέγραφος» ὤρλιαζε ἔτσι δά: «Ποιοὶ εἶνε οἱ διδάσκαλοι αὐτοὶ οἱ ὀποιοὶ ἐδίδαξαν εἰς τοὺς μαθητὰς μιᾶς σχολῆς τὸ

«Κόκκινον Πουκάμισο» ἔργον γεγραμμένον εἰς τὸ ἀνεθνικὸν κατασκευάσμα τῶν Παλλήδων καὶ τῶν Ψυχάρηδων (μὰ στὴ ζωὴ σας! Οἱ γλωσσικόντορες δὲν ἔπρεπε νὰ γράφουν Παλλῶν καὶ Ψυχαρῶν);... ἐξέπασαμεν λοιπὸν τόσον ὥστε διδάσκαλοι τοῦ Γένους (νὰ ξέρετε τί φιλία ἔχει ὁ «Τηλέγραφος» μὲ τέτοιες λέξεις!) νὰ διδάσκωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς ἔργα μὴ καθυστεροῦντα τῶν ἐξωφρενισμῶν τοῦ Ταγοπούλου καὶ Σίας; Ἐὰν σήμερον παίζεται τὸ «Κόκκινον Πουκάμισο», μεθαύριον ἴσως φθάσωμεν εἰς τὰς «Ἀλυσίδας». Ἄ! γι' ἀφτὸ, σὺρ Τηλέγραφε, νὰ μὴν ἀμφιβάλλεις διόλου. Θὰ φτάσουμε καὶ πολὺ γρηγορα καὶ τότε εἶναι πὸν θὰ σὰς ἀλυσιδέσουμε ἔλους σας!

Μὴ ξεχνᾶτε πὸς οἱ μαλλιάροι εἶναι καὶ ἄθιοι καὶ σὲ τέτοιου εἶδους ἄρθρα ἀνακατέθονται πολὺ συχνὰ τὰ ὀνόματα τῶν Μητροπολιτῶν καὶ γι' ἀφτὸ καὶ ὁ «Τηλέγραφος» τελιώνει τὸ φοβερὸ τὸν ἄρθρο, ἔτσι: «Ἡ Ἰερὰ Μητρόπολις, ὁ ἡμέτερος Μητροπολίτης, (ἄλλο πρόσωπο ἡ Μητρόπολις κι ἄλλο ὁ Μητροπολίτης!) ἐπὶ τέλους πάντες οἱ συναισθανόμενοι τὸ μέγεθος τῆς πράξεως (!) κτλ. κτλ.» Βέβαια, κύριε «Τηλέγραφε», εἶναι σνάλήθεια πολὺ μεγάλη ἡ πράξι τῶν δασκάλων καὶ τοὺς πρέπουνε συχαρήκια.

Κ' ἓνα πολὺ ἐφάριστο. Ὁ κ. Κοντολέων, ὁ γνωστὸς καὶ ἀληθινὸς ἐπιστήμονας (νομικός) τῆς Σμύρνης, πὸν ὅσοι τὸν πλησιάζουν τρομάζουν τὸ τετραγωνικὸ του μυαλὸ καὶ τίς πλατιές του γνώσεις, ἔγινε μαλλιάρος. Τὸ σκέφτεστε πὸς δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶμα ἓνας ἄθροπος πενηντάρης, ζυμωμένος τόσα τώρα χρόνια μὲ τὴν καθαρῆ, νὰ καθίσει νὰ μελετήσῃ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν δημοτικιστῶν, νὰ νοιώσει τὴν σπουδαιότητά τους καὶ νὰ γίνῃ ὀπαδὸς τους; Τώρα τηλεφταῖα εἶχε τὸ θάρρος νὰ κάνει μιὰ διάλεξι στὸ «Λαϊκὸ» γιὰ τὴ κατοχὴ τῆς Τριπολιτιδας στὴ δημοτικὴ. Ἄν εἶτανε μάλιστα παρῶν ὁ κ. Βενιζέλος πὸν μᾶς ξεχώρισε μὲ τὴ γλώσσα σὲ τρεῖς κατηγορίες σίγουρα θὰ τὴν ἡ χαρακτήριζε μαλλιάρη σὰν ἄκουε τίς λέξεις ἀποκούμπι, πλατύδρομη, ἔστωντας, ἀγριοκάτσικο, φιλιέμαι καὶ τὸν ἐπίλογο πὸν ἀξίζει νὰ παραθέσωμε τὸν τηλεφταῖο του παράγραφο... «Θέλω ἀπὸ τώρα κι ὀμπρός νὰ μέχετε φίλο ὀλόψυχο καὶ γκαρδιακί, νὰ μοῦ δώσετε τὸ μπιρλαντένιο παράσημο πὸν κρατᾶτε στὰ ροζιασμένα καὶ καταδρωμένα χέρια σας καὶ νὰ μοῦ χαρίστε τὸν ἀνεχτίμητο τίτλο, νᾶμαι καὶ νὰ λογιέμαι πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος δούλος τοῦ τίμιου καὶ ἐργατικοῦ λαοῦ.» Ἔτσι μιᾶ ὁ κ. Κοντολέων καὶ οἱ γλωσσικόντορες δὲ βγάνουν τοιμουδιά.

Σμύρνη 19/11/11

ΔΩΡΟΣ ΣΤΕΛΛΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνδρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για τὸ ἔξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Για τὴς ἐπαρχίαις δεχόμεστε καὶ τρίμηνας συνδρομῆς, (δρ. τὴν τρίμηνιά).—Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἂν δὲν προπληρώσῃ τὴν συνδρομὴ των.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο. — Τὰ περιεχόμενα φύλλα του λιώνονται στὸ γραφεῖο μας, διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίосκια, καὶ στὶς ἐποχὴς σ' ὅλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΡΩΜΑΪΪΚΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΣΜΟΣ. — ἈΣ ΣΥΡΙΑΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ. — Η ΞΕΠΛΥΜΕΝΗ ΡΑΤΣΑ. ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ. — ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

ἘΝΑ γράμμα μᾶς στάλθηκε προχθὲς ἀπὸ τὴ Δόντρα. Πάνου πάνου ἔχει γιὰ τίτλο τὴς λέξεις «Μεσαιωνισμός» καὶ ὑπογραφή «Ὁμογενής». Τὸ διαβάσαμε καὶ μᾶς ἔκαμε βαθειὰ ἐντύπωση. Γεμάτο ἀλήθειαις πικρῆς, ποὺ φέρνουν πόνο καὶ ἀνατριχίλει, μὰ καὶ ποὺ ἀφελοῦνε ἴσια ἴσια γι' αὐτὸ.

Τὸ γράμμα τοῦ «Ὁμογενή» τὸ τυπώνουμε ἀμέσως, σὲ τούτη δὴ τὴ στήλῃ. Ἴσως εἶναι τὰ καλύτερα «Παραγραφάκια» ποὺ δίνουμε στοὺς ἀναγνώστες μας. Ἀς τὰ μελετήσουν με προσοχή, ἕς τὰ συλλογιστοῦν, καὶ ἂ θέλουν ἕς τὸ συζητήσουν. Οἱ στήλες μας ἀνοιχτὲς γιὰ τέτια συζήτηση.

«ΜΕΣΑΙΩΝΙΣΜΟΣ — Κάποτε διαβάζω τὰ ὅσα λέγονται στὴ Βουλὴ σας γιὰ ζητήματα ζωτικὰ σὰν τὸ γλωσσικὸ, καὶ με πιάνουνε σπασμοί. Μὰ ἂν αὐτοὶ ποὺ στείλατε στὴ Βουλὴ σας εἶναι ἱκανοὶ νὰ ξεστομίζουσι τέτοιαι ἀνοησίες, ἐκεῖνοι ποὺ μένανε ἀπόξω τί πράματα εἶναι!

Μοῦ φαίνεται πὼς ἐσεῖς αὐτοῦ κάτω μένετε ἐκεῖ ποὺ βρισκόσαστε πρὸ. ἑκατὸ καὶ πρὸ πενήντα χρόνια. Κολλήσατε σὰν τὰ στρεῖδια στὶς πέτρες σας. Στὸ τρέξιμο τοῦ κόσμου μοῦ φαίνετε, ὄχι πὰ σὰ Σπανιόλοι ἢ Νοτιοαμερικανοὶ, (αὐτοὶ πήρανε φόρα κ' ἐκεῖνοι τώρα τελευταῖα) μὰ μήτε σὰ γύφτοι, ἐπειδὴ κ' οἱ γύφτοι πὰ τρέχουν τώρα μαζὶ με τοὺς ἄλλους. Μὰ σὰν εἶδος ἀσυριακῆς εἰκόνες με τὰ

μοῦτρα γυρισμένα κατὰ τὰ πίσω καὶ με στρεβλωμένα τὰ χέμια.

«ἘΔΩ ὁ κόσμος ἀλλάζει πὰ κάθε δέκα χρόνια, καὶ ἀλλ' ἄξοντας ὀλονένυ προχωρεῖ, ὀλονένα ξανοίγει καινοθέρους ὀρίζοντες. Ἴσο ἴς μήτε μὴ φορά δὲν ἀλλάξατε. Φρικτὴ Μήτε Τυφλοὶ ἀΐαστε. Καταντήσατε ἀπλή ξεπ' ὑρῆνι ράτσα. Μήτε φυλὴ νὰ σὰς πῆ κανεῖς δὲ σὰς ἀξίξει.»

«ΜΑ τί κά σὺν οἱ νίβι σας; Πὼς δὲ σαλεύουν αὐτοὶ; Πὼς δὲ διαβάζουσι, καὶ ἂν διαβάζουσι, πὼς δὲν ἐπινοοῦνε τοῦ Ἰῆα τὰ θάνατα τὰ λόγια; Νά, πὺ ἔχρη κ' ἔναν ἄνθρωπο ποὺ σὰς τὰ λέει. Πὼς δὲν τάκουτε; Κοιτάτε τί γίναται γύρω σας, καὶ ξυπνήσατε, πρὶ νὰ βρεθῆτε πιγμένοι.»

«ἘΠΚΙΤΑ εἶσε καὶ παιδιὰ. Οἱ καλλίτεροὶ σας ἔχθινε κὰτι μικροφιλοτιμίαι; ποὺ εἶναι νὰ σκάνης στὰ γέλια. Εἶναι μινγιόγγιχοι, τὸ παραμικρὸ τοὺς περάζει εἶναι ἱκανοὶ νὰ τραβηχτοῦνε ἀπὸ μὴ δουλειὰ, ἂν ἵσοριαστοῦνε πὼς τοὺς πείραξες τὸ φιλότιμο. Τροβοῦνται σὲ μὴ γωνιά καὶ σοῦ κάνουν τὸ χολιασμένο. Μαρὰ σωστά, σωστὲς γυναῖκες. Οἱ γυναῖκες ὡς τόιο ἔδω γενήκανε ἄντρες πὰ καὶ αὐτῆς. Ἐδὼ ἄνθρωποι σὰν κ' ἐσὺ; ὄλου; σὺς δὲ βρίσκονται πὰ. Ἐρχονται καὶ σὰς ἀνακαλύπτουσι αὐτοῦ κίτιο καὶ σὰς μελετοῦνε σὰ λείψανα μασαιωνισμοῦ, κ' ὕστερι γυρίζουν ἔδω καὶ σὰς βάζουσι στὴ θέση σας μέσα στὰ μουσεῖα. Πιστέψτε με, ψέματα δὲ λέω. Τὶ ὄ; ἄκουσα νὰ τὰ λέει ἀνάμεσά τους.»

© ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Λάβαμε τὰ «Γράμματα», Τεύχο; 7-8 Ἄλλος θύμιμβος τοῦ Δημοτικισμοῦ στὴν Ἀλεξάνδρεια. «Νέυ Ζωή» καὶ «Γράμματα» — δυὸ στύχοι, καὶ τόσο γεροί, τῆς Ἰδ.ας ἐκεῖ κίτου.

— Στὸ τεύχος ποὺ λάβαμε καὶ ποὺ θὰ γράψουμε γι' αὐτὸ στο κατοπινὸ φύλλο, διαβάσαμε με ξεχωριστὴ συγκίνηση καὶ τὰκόλουθα γιὰ τὸ «Νουμᾶ».

— «ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΗΡΙΑ. Σὲ δυὸ μῆνες ὁ «Νουμᾶς» μπαίνει σὰ δέκα του χρόνια. Εἶναι φαινόμενο ποὺ πρέπει νὰ τὸ προσέξει καὶ νὰ τὸ μελετήσῃ ὁ ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος ποὺ θ' ἰσχυρηθεῖ με τὴ σύγχρονη λογοτεχνία μας, γιὰτι κατ' ἀναλογίαν μ' αὐτὸ τὸ φαινόμενο θὰ βρεῖ τὴν ἐξήγησιν πολλῶν πραγμάτων ποὺ ἔκαναν τὴ δημοτικὴ νὰ διαφεντέψῃ τελείως στὴ λογοτεχνία. Μ' αὐτὰ εἶναι πράγματα τοῦ μέλλοντος. Ἐμεῖς ἔδω ἔχοιμε καθῆκον, ὄχι συναδελφικὸ, αὐτὰ εἶναι κορυφῆζα, ἀλλὰ εὐγνωμοσύνη στὸ «Νουμᾶ», νὰ τὸ εἰποῦμε σ' ὄλους τοὺς συνιδαιτες ὅτι πρέπει νὰ τοῦ γίνῃ κίτιο τιμὴ ἔστω καὶ μικρὴ ἀφοῦ τὰ μέσα ποὺ διαθέτουσι εἶναι μικρὰ. Τὶ λέγει π. χ. ὁ «Ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλος»; «Ὁ «Νουμᾶς», τὸ τονίζουσι, ἀξίξει τὴν ἐκτίμησιν ὄλων τῶν δημοτικιστῶν Ἐμεῖς τουλάχιστο καὶ ἂν μᾶς παρεξήγησε κάποτε ὁ διευθυντὴς του καὶ μᾶς ἐκάθησε λίγο τραχὺς καὶ ἂν τοῦ ἀποκριθῆκαμε ἴσως με βαρῶ»

τερες λέξεις απ' ότι έπρεπε, ξεχνούμε όλ' αυτά κι όμιλο γούμπε ότι δέν πιάσουμε να εκτιμούμε την εργασία του τη δεκάχρονη πύδέν ειαι καθόλου για περιφρόηση. Όταν σβίλλοιςται κανείς τί έποχή άρχινησε και πόσα τράβηξε για να βαρύνει ώς τα σήμερα. Κ' έτσι ξεχνώντας τις καθημερινές μικροσυγκρούσεις και μικροεθόσεις του σφίγγουμε τό χέρι με την ειλικρίνεια εκείνη που δέν έβρισκε ποτέ να μάς χαρακτηρίζει» («ΓΡΑΜΜΑΤΑ. σελ. 274)

— Η συνέχεια του «Δεκατέντε μέρες στο Υοφιά» έμεινε για τό φύλλο της άλλης Κεριακής.

— Με χαρά άνογιέλουμε στους άναγνωστες μας πώς ό κ. Γ. Α. που δημοσιεύει στο σημερινό φύλλο τό κριτικό άρθρο «Ζωή κ' Έπιστήμη» θά κρίνει σε σφικτά άρθρα την έπιστημονική μας κίνηση.

— Στο φύλλο της άλλης Κεριακής θά δημοσιεύουμε κριτικό άρθρο για τό «Εκκλησιαστικόν δίκαιον» του κ. Βαμβέτσου, γραμένο από τον κ. Άλκη Μαιουριά.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Α. Κ. Χ. Διψία. Βιάστηκες νάν τα στείλεις. Άν τά δουλέυεις λίγο ακόμα, θά μπορούσανε να δημοσιευτούν. Στείλε μας άλλα, ή και τά ίδια, με κάποις πιο δουλεμένα. — κ. Παι Γένεση. Λάβαμε τη συνδρομή και κ' εύχοριτόυμε. Αύ ό κίνουμε και μετ'. Ειδοποιούμε ή πίνου στο φύλλο ή με δελτάρι, τότε τελιώ ει ή συνδρομή του κωθενός. Τis περισσότερες φορές ή ειδοποίηση πάει στα χαμένα — κ. Αδιάφορο. Ο "Εσπερος που μεταφράζει τον Μποντελαίρ είναι από τους άρχαιότερους συνεργάτες του «Νοημά». Στα παλιότερα χρόνια δημοσίευσε κριτικές για τά βιβλία του κ. Σαλά που κάρμινε βιβλιό έντύπωση.

IBAN Σ. ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΦ

ΤΟΡΟΛΟΙ⁸⁰

XI

"Όσο ή φίλια του πατέρα της και του δικού μου κρατούσε, τη βλέπαμε συχνά σπίτι μας έμμενε κατασειρά πολλές μέρες κάνοντας συντροφιά της θειάς μου, στο ράφιο και στο πλέξιμο που στο τελευταίο μάλιστα εΐτανε πολύ πιγύθεια. Εΐτανε καλοφτιασμένη και λυγερή. Εΐχε μάτια μαύρα και ξυπνά, πρόσωπο αδύνατο κι άχνό. Μιλούσε λίγο, με με γλώσσα, με φωνή άρμονική, μόλις άνοιγοντας τό στόμα. Σά χαμογελάσσε — και τά χαμόγελά της εΐτανε σπάνια και λιγότερη, έβλεπε κανείς τ' άσπρα της δόντια σά μετ' σειρά μύγδαλα. Θυμώμαι ακόμα και τη λασιγάδα της στο περπάτημα, που συνώδευε τό κάθε της βήμα κ' ένα λαφρ' πηδηματάκι.

(*) Κοίταξε αριθ. 455 και 456.

Σάν κατέβαινε τη σκάλα, μπορούσε κανείς να τη πώς κάθε σκαλοπάτι εΐτανε γι' αυτή στο ίδιο επίπεδο. Στεκότανε ίσα σά λάμπάδα κ' εΐχε τη συνήθεια να σταυρώνη τά χέρια στο στήθος της. Σ' ό,τι κ' αν καταπιανότανε, ως εΐτανε και τό πέρασμα μιλά βελόνας, ως εΐτανε και τό σιδερώμα ενός μαντηλιού, ακόμα σ' όλα της τά κομμάτια έδλεπες κάτι χαριτωμένο και μάλιστα συγκινητικό. Τ' όνομά της Ραϊσό, με τη φωνάξαμε «Έλίτσα» γιατί εΐχε σ' ό άπάνου χέλι της από γεννησιμό της ένα σημαδάκι, που μαυροκόκκινη, μικρόλα ελιά σά να εΐχε φάει μύρα, που διόλου δέν την άσκήμιζε. Εΐτανε ένα χρόνο μεγαλύτερη από τό Δαβίδ. Αΐτανόμουνα γι' αυτή πάντα κάποις σεβασμός, αν και σπάνια μιλούσε μαζί μου. Τό έναντίο με τό Δαβίδ εΐχε τόσο βαθιά φίλια, που δύσκολα ταΐριζε σέ παιδιά. Συχνά, ώρες άλάκαιρες δέ βγάνανε μιλιά, κι έμως φαινόντανε τόσο φτυχισμένοι που βρισκότανε σιμά. Στη ζωή μου δέν απάντησα τέτοις κορίτσι. Ο χαρακτήρας της έδειχνε θέληση, άπορασιτικότητα, κι έμως ίδια της εΐτανε ήμερη, μελαχολική και γλυκιά. Από τον καιρό που μαλλώσανε τά σπίνια μας, σπάνια την έδλεπα, γιατί ο πατέρας μου μάς εΐχε άστηρά άπαγορέψει να πηγαίνουμε στους Λάτιν, κι αυτή δέν έρχότανε σέ μάς. Τη βλέπαμε κάποτε στο δρόμο ή στην εκκλησιά, κ' έννοιωθα τότες μέσα μου για την «Έλίτσα» κάποις αίστημα που μ' έκανε περισσότερο να τη θαμάζω παρά να τη λυπούμαι. Υπόφερε τη δυστυχία της με θάρρος. «Είναι βράχος», εΐπε μετ' μέρα τό «σιγαρό ποτάμι» μιλώντ' γι' αυτή. Όμως μετ' την αλήθεια εΐτανε αξιολύπητη. Η φυσιογνωμία της πήρε σιγά σιγά μετ' έκφραση άνιςυχίας και παραξενιάς. Τά μάτια της βλοσυλώσαν. Τό βάρος της δυστυχίας της εΐτανε πολύ μεγάλο για τους παιδιάστους όμους της. Ο Δαβίδ την έβλεπε πιο συχνά από μένα και πήγαινε μάλιστα σπίτι της. Ο πατέρας μου την εΐχε φοβερήσει, μετ' καταλάβαινε πώς ο Δαβίδ δέ θα τον άκουγε και πολύ. Κάποτε πότε ή Ραϊσό φανερονότανε πίσω από τό φράχτι μας σιγαπερπατώντας. Ηΐξερα πώς εΐταν ή ώρα που συντόχαινε με τό Δαβίδ. Με ή κουθέντα τους, που την άκουγα κάποτε, γύριζε δλοένα στο ίδιο ζήτημα. Η Ραϊσό το μιλούσε μπιστευτικά για τις καινούργιες της στενοχώριες, για τις καινούργιες της δυστυχίες, και ζητούσε συμβουλές από τό Δαβίδ. Εΐμουνα βέβαιος πώς ο Δαβίδ θα έκανε κάθε τι για να τη βοηθήσει, και εΐχα πειστεί πώς θα ή φτάνανε σέ ηλικία, τίποτα δέ θα μπορούσε ν' άντισκόψη την έννοσή τους.

XII

Σιμώναμε τό Θεριστή. Ο πατέρας του Δαβίδ δέν εΐχε φανεί ακόμα, μετ' μήτε έστειλε και κανένα γράμμα. Λέγανε πώς ή παραλοσία του Λάτιν όσο πήγαινε χειρότερη, πώς σπίτι του τά παιδιά πέθαιναν της πείνας και πώς ή στέγη της καλόδας δέ ή άργούσε να τους πέση κατακέφαλα. Ο Δαβίδ εΐχε τέλεια αλλάξει. Έγινε κατούρης, άπότομος και γκριναρης. Συχνά πικνά χανότανε, κ' ή Ραϊσό

δὲν ἐρχότανε πιά στὸ φράχτη μας. Μιά μέρα πού περνοῦσα κοντὰ στὴ γνωστή μὰ; μηλιά, τὸ μάτι μου ἔπεσε ἔνω; πάντα στὸ μέρος πού ξέρετε. Ἀμέσως εἶδα πὼς ἦ γις πού σκέπαζε τὸ θησαυρό μας εἶτα νὲ ἀνακατεμένη. Ἐνα λογάκι τὴν ἄρα βρισκόταν ἐκεῖ πού πρὶν βούλιαζε ἕνας λάκκος, καὶ τὰ κομμάτια ἀπ' τὴς μπουτίλλιε;ς, οἱ πέτρες καὶ τὰ κεραμίδια δὲν εἶτανε στὴν ἴδια θέση. «Τί τρέχει; σκέφτηκα. Μήπως ἀνακάλυψε κανεὶς τὸ μυστικὸ μας καὶ ξέθαψε τὸ ρολόι;» Μὰ ποὺς ἄλλος μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ, ἔξω ἀπὸ τὸ Δαβὶδ; Ποὺς ἄλλος ἤξερε, πὼς τὸ εἶχαμε ἐκεῖ; Θέλησα νὰ πειστώ. Τὴν ἄλλη μέρα, σηκώθηκα τὰ χαράματα, πήρα μὺζὶ μου ἕνα μαχαίρι καὶ βγήκα στὸ περβόλι. Μόλις ἔφτασα κοντὰ στὴ μηλιά, ἀνοῖξα μιὰ τρύπα στὴ γνωστή μας θέση κ' ἔχωσα τὸ χέρι. Τὸ ρολόι δὲ βρισκότανε πιά ἐκεῖ, τὸ εἶχανε κλέψει.

Βούλωσα τὴν τρύπα καὶ γύρισα στὸ σπιτί μὲ κρυὰ καρδιά. «Ὁ Δαβὶδ ἔλεγα μέσα μου θὰ χρειάστηκε τὸ ρολόι γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὴ σαστικιά του καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃ αὐτὴ καὶ τὸν πατέρα της νὰ πειάνουν τὴς πείνας. Μὰ καὶ πάλι μποροῦσε νὰ μοῦ τὸ πῆ, θὰ τοῦ ἔλεγα μὲ τὴν καρδιά μου τὸ ναί, νὰ τὸ πάρῃ ὅμως κρυφά, προδοτικά, νὰ μὴ μπιστευτὴ ἔμένα τὸ φίλο του! Ὅχι, μὲ κανένα τρόπο δὲν εἶτανε δικιολογημένος». Ἐνωιωθα λύπη μαζὶ κι ἀγανάκτηση. Φερνόμουν ψυχρά στὸ Δαβὶδ, μὰ βλέποντάς πὼς δὲν καταλάβαινε τίποτα μ' αὐτό, τὸν ἔκαμα νὰ τὸ μωριστῆ. Στὴν κουβέντα μου ἀπάνω μ' ἔλεγε γιὰ τὴν περιφρόνηση τάχατες πού ἔθρεφα σὲ θεοὺς ἔνω ἔχουνε φίλο πού νοιώθει ἕλη τὴν ἱερότητα τὴς φιλίας, δὲ ντρέπονται νὰ ὑποκρίνονται. Συντρόφεια τὰ λόγια μου μὲ χαμόγελο. Ὅμως μήτε τὰ λόγια μου, μήτε τὸ χαμόγελό μου δὲ φέρνανε ἀποτέλεσμα. Στὸ τέλος, δὲ βάσταξα πιά. Ρώτησα τὸ Δαβὶδ ἂν, τὸ ρολόι πού χῶσαμε, θὰ ἔμενε γιὰ πάντα θαμμένο στὴ θέση τὴν ἴδια ἢ μήπως θὰ ἔπαιρνε καὶ καμιά βέλτα μὲς τὴ γις.

— Πού νὰ τὸ ξέρω; ἀποκρίθηκε. Τί κουταμάρες εἶν' αὐτές!...

XIII

Μιά μέρα γυρνώντας σπιτί μας διαβαίνα ἀπὸ κάποιον δρομάκι πού σπάνια συνείθιζα νὰ περνῶ γιατί καθόταν ἐκεῖ τὸ σιχαμένο «σιγαλὸ ποτάμι». Μὰ τὴ μέρα αὐτὴ μ' ἔσπρωχνε ἡ τύχη βέβαια, γιατί σιμώνοντας σὲ μιὰ ταβέρνα πού τὸ παραθύρι τὴς εἶτανε κλειστό, ἀκουσα καθαρά τὴ φωνὴ ἑνὸς ἀπὸ τοὺς ὑπερέτες μας, τοῦ Βασιλῆ, πού κατὰ τὴ συνήθεια του θὰ χασομέρησε δίχως ἄλλο ἐκεῖ γιὰ νὰ πῆ. Μιλοῦσε δυνατά, καὶ τὸνομά μας, τὸ δικό μου καὶ τοῦ Δαβὶδ, ἀκουγότανε συχνὰ στὰ λόγια του. Ἀφουγκράστηκα.

— Παράξενη, μωρέ, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἰδέο, ἔλεγε ὁ Βασιλῆς, μὰ ἔλα πού ἔτσι ἔγινε. Τὸ χῶσανε στὴ γις. Τ' ἀφεντόπουλά μας εἶναι περίεργα μορτάκια, καὶ μάλιστα κείνος ὁ Δαβὶδ. Ἐνα πρωτὸ ξύπνησα τὰ χαράματα, κι ἀκουμπώντας στὸ παράθυρο χάξευα κατὰ τὸ περβόλι. Ἐάφνου τί βλέπω; Τοῦ;

δὸν κατεργάρηδες νὰ σκάδουν κάτω ἀπ' τὴ μηλιά καὶ νὰ παραχώνουν τὸ ρολόι; σὰ νὰ εἶτανε κανένα πεθαμένο μωρό. Ὅστερα στουπώνουν τὰ χῶματα, βουλώνουν τὸ λάκκο καὶ τὸ σκάνε.

— Καὶ σὺ τί ἔκαμες τότε; ρὲ Βασιλῆ; ρώτησε μὲ ἄλλη φωνή. Ξεθάψες τὸ ρολόι;

— Ἀμὴ πῶς! Τῶχο στὸ μπαουλο μου, μὰ δὲν τὸ φανερώνω. Ἐγινε μεγάλη φασαρία σπιτί μας γιὰ τὸ χαμὶ του. Ὁ Δαβὶδ φαίνεται τὸ σούφρωσε κάτω ἀπ' τὸ στρώμα τὴς γριάς θεῖας του.

— Μωρὲ τί λές; ξεφώνησε ὁ ἄλλος.

— Ὅλα τὰ κάνει αὐτός. Γι' αὐτὸ καὶ γὼ δὲν τὸ φανερώνω. Περιμένω νὰ ρηθὲ τὸ τάγμα. Θὰ βρεθῆ, πάντα κανένας ὀπαζιωματικὸς πού θὰ μοῦ τάγοράσῃ, ἀλλίως θὰ τὸ παίξω στὰ χερτιά.

Δὲ στάθηκα νὰ μάθω περισσότερα. Ἐντρεξα ἀμέσως στὸ Δαβὶδ.

— Ἀδερφέ, φώναξα, συχώρεσέ με. Σοῦ φέρθηκα ἀδικα. Σὲ ὑποψιάστηκα, σὲ κατηγορήσα, σὲ συκοφάντησα, συχώρεσέ με.

— Γιατί; τί τρέχει; ρώτησε ὁ Δαβὶδ.

— Μοῦ πέρασε πὼς εἶχες ξεθάψει τὸ ρολόι.

— Πάλε αὐτὸ τὸ ρολόι;

— Φαντάστηκα πὼς τὸ πήρες γιὰ νὰ βοηθήσῃς τοὺς Λάτκιν. Ἐμαθα τὴν πὼς τῶχο ὁ Βασιλῆς.

Τοῦ δηγγήθηκα ὅτι ἀκουσα. Μόλις τέλειωσα πετάχτηκα διλόθος, κατακοκκίνισα, ἔσφιξε τὰ δόντια καὶ τὴς γροθιές.

— Δὲ θὰ τάφήσω ἔτσι! εἶπε ὕστερα. Ἄ! τόλμησε νὰ πάρῃ πράμα ξένο! Περιμένε μιὰ στιγμὴ, θὰ σοῦ δείξω πὼς μεταχειρίζομαι τοὺς κλέφτες.

Μὰς φωνάζανε νὰ φάμε. Δὲ μιλήσαμε πιά γιὰ τὸ ρολόι. Μὰ σὰν τελειώσαμε, ὁ Δαβὶδ ἔκραξε τὸ Βασιλῆ καὶ τὸν πρόσταξε νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ στὸν κηπό. Ὁ Βασιλῆς εἶτανε ψηλότερός του ἕνα κεφάλι.

— Βασιλῆ Τερευτιέφ, εἶπε ὁ Δαβὶδ μὲ τόνο ἀσχηρὸ σὰ φτάσαμε κάτω ἀπ' τὴ μηλιά, ἔκλεψες ἔδω κ' ἔξω βδομάδες τὸ ρολόι πού εἶτανε κρυμμένο κει ἀπὸ κάτω. Δὲν εἶχες κανένα δικαίωμα. Δὲν εἶτανε δικό σου. Στὴ στιγμὴ δῶς το πίσω.

Ὁ Βασιλῆς θέλησε νὰ ρηθῆ, μάσησε κάτὶ λόγια.

— Κι ἂ δὲν τὸ δῶσω πίσω; εἶπε ὕστερα μὲ ἀναίδεια.

— Θὰ χτυπηθῶμε μαζὶ! σου κ' οἱ δύο μας, καθενας μὲ τὴ σειρά του.

Ὁ Βασιλῆς χαμογέλασε.

— Νὰ χτυπηθῆτε μαζὶ μου; Ἔσεις οἱ ἀφέντες μὲ μένα τὸ δούλο;

Ὁ Δαβὶδ ἄρπαξε τὸ Βασιλῆ ἀπ' τὸ γακά.

— Δὲ μιλῶ γιὰ πάλεμα μὲ γροθιές, γιὰ πάλεμα πρόστοχο, μούγγρισε. Ἄκου με καλά. Θὰ πάρῃς ἕνα μαχαίρι ἐσύ, ἄλλο ἕνα ἐγώ. Θὰ δοῦμε ποὺς ἀπ' τοὺς δύο θὰ σταθῆ δυνατώτερος. Ἀλέξη, ἔξακολούθησε μὲ σοβαρὸ τόνο, πήγαινε νὰ μοῦ φέρῃς τὸ μεγάλο μου μαχαίρι, ἔρεεις, κείνο πού ἔχει κοκκαλένιο μανίκι. Εἶναι πάνω στὸ τραπέζι. Τὸ ἄλλο τῶχο στὴν τσέπη μου.

Ὁ Βασιλῆς τὸ χρειάστηκε. Ἦτανε βέβαιος πὼς ὁ Δαβὶδ θὰ τονὲ κομμάτιαζε.

— Δαβὶδ Γιεγκόριτς, ἐκέτεψε γονατίζοντας μπρο-

στά του, μὴν κάμεις φονικό... "Όσο γιὰ τὸ ρολόϊ... τὸ ἔκαμα ἀστειζ... Ἄφηστε με... θὰ σὰς τὸ δώσω... μὰ μὴν πῆτε τίποτα στὸν ἀφέντη.

Ἐκεῖνος τὸν ἄφησε νὰ φύγῃ. Σὲ λίγο ξαναγύρισε ὁ Βασιλεὺς κρατοῦσε τὸ ρολόϊ στὸ χέρι. Τὸ ἔδωσε εἰχως μιλιὰ στὸ Δαβίδ, καὶ μονάχα σὰ βγήκε ἀπ' τὴν πόρτα τὸν ἀκούσαμε νὰ λέγῃ: «Φτηνὰ τὴ γλύτωσα!»

Ἐκεῖνος καὶ γὼ τραβήξαμε στὴν κἀμαρὰ μας. Ἀπίθωσε τὸ ρολόϊ πάνω στὸ τραπέζι, σταύρωσε τὰ χέρια, καὶ περιέργοι ἀρχισε νὰ γελᾷ. Τὸ ἴδιο ἔκαμα καὶ γὼ.

— Πᾶει νὰ πῆ, πὼς δὲν μπορούμε νὰ τὸ ξεφορτωθούμε. Πρέπει βέβαια νὰ εἶναι περήφανοι αὐτὸ. Ἄς δοῦμε τώρα τί διάβολο θὰ τὸ κάνουμε;

— Τί θὰ τὸ κάνουμε; ξαναεἶπα, καὶ γὼ ἀπορώντας.

— Τί λέεις; ἂν τὸ ξαναχώνουμε; εἶπα ἔτσι στὸν ἀέρα. Ἄν τὸ πετούσαμε στὴ φωτιά; Ἄν τὸ δίναμε στοὺς Λάτκιν;

— Ὅχι, τίποτα ἀπ' αὐτὰ, ἀποκρίθηκε ὁ Δαβίδ. Νᾶ, ἐγὼ τί λέω! Συστήθηκε τελευταῖα μιὰ ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ πάθος στὴν πυρκαγιὰ τοῦ Κασσιμῶφ, πού ὅλα τὰ σπύτια, ὡς καὶ οἱ ἐκκλησιᾶς ἀκόμα κατήκνε. Δέχονται βοηθήματα κάθε λογῆς, ἔχει μόνον παρὰδες μὰ καὶ πράματα. Ἐμεῖς θὰ δώσουμε τοῦτο τὸ ρολόϊ.

— Στοὺς Λάτκιν ὅμως εἶναι μεγαλύτερη δυστυχία.

— Θὰ τὰ βολέψουν. Ἄς τὸ στείλουμε στὴν ἐπιτροπὴ.

Ἀρχίσαμε νὰ γράφουμε τὸ γράμμα πού θὰ συντόφει τὸ ρολόϊ.

Ἐνῶ γράφαμε καὶ εἴμαστε γυρμένοι στὸ τραπέζι, ἀφροσωμένοι στὴ δουλειὰ μας, δὲν ἀκούσαμε τὴν πόρτα πού ἀνοιξε, καὶ φανταστήτε τὸ ξάφνισμά μας ἅμα σηκώσαμε τὸ κεφάλι. Ἡ πόρτα δῆλνοιχτη, καὶ ὁ πατέρας μου, μὲ τὴ ρόμπα του, χωρὶς γραβάτα, ἢ θειὰ μου μὲ τὰ πρωῶνά της, τὸ «σιγανὸ ποτάμι», ὁ Βασιλεὺς, ὁ Γιούσκας, ὁ μάγερρας ἢ Ἄγάπης, ἕνας ἄλλος ὑπερέτης ὠρμόσανε στὴν κἀμαρα σὰ σίφουνας. Ὁ Βασιλεὺς μὰς εἶχε προδώσει.

— Ἄμυαλοι, παλιόπαιδα, ἔλεγε ὁ πατέρας μου λαχανιασμένος. Σὰς ἐπίσα τέλος πάντω.

Καὶ βλέποντες τὸ ρολόϊ στὰ χέρια τοῦ Δαβίδ:

— Δῶσ' μου το! δῶσ' το μου πικρὸ αὐτὸ τὸ ρολόϊ! Φώναζε δυνατὰ.

Ἄντις νὰποκριθῆ ὁ Δαβίδ, πετάχτηκε, πήδηξε ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ βρέθηκε στὸ δρόμο. Συνηθισμένος νὰ κάνω καὶ γὼ πάντα τὸ ἴδιο, τὸν ἀκολούθησα.

— Πιάστε τους! πιάστε τους! φωνάζανε ἀπὸ πίσω μας.

Κατεβαίναμε κ' οἱ δύο μὲς τὸ δρόμο, ὁ Δαβίδ μπροστά, ἐγὼ λίγα βήματα πίσω του, καὶ ἀπὸ κοντὰ κοπάδι σωστὸ ἀπὸ φρενιασμένους.

(ἀκολουθεῖ)

(Μετάφραση Δος ΙΟΥΛΙΑΣ ΔΗΜ.)

ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΧΕΡΙ (*)

ΚΑΙΤΗ (ἀπὸ μέσα). Ἄννούλα, Ἄννούλα!... ἌΝΝΟΥΛΑ (τρομαγμένη). Ὁ!... Ὁ Βερζεζούλης!... (γλυκαίνοντας τὴ φωνή της). Ἐφτασα!...

ΚΑΙΤΗ (ἀπὸ μέσα). Ὅχι, δὲν περᾶζει (μυκίνοντας στὴ σκηνή). Ζητοῦσα κάτι μὰ τὸ βρήκα...

Πήγγαινε κάτου νὰ κοιτάξῃς τὸ φαί... (Ἡ Ἄννοια λα φεύγει κἀνοντος νόμιμα χοροὶδευτικὸ στὸ Ζάφι).

Αἰ, Ντιντὴ μου!... Πῶς σοῦ φαίνουμαι;

ΖΑΡΑΣ. Ἄφροδίτη, σωστὴ!...

ΚΑΙΤΗ. Ἐλα δά!...

ΖΑΡΑΣ. Ἄκου με...

ΚΑΙΤΗ. Ὅστε ὁ κ. Διολῆς...

ΖΑΡΑΣ. Ἄντιο μυαλό...

ΚΑΙΤΗ. Μὴ μου τὸ λές!...

ΖΑΡΑΣ. Μὰ γιὰ στάσου, καημένη!... Ἐμὲ ἔδω ἀπὸ πίσω... ἢ ρόμπα... Γιὰ γύρισε... (Ἡ Καίτη γυρᾷ). Νᾶ, θέλει λίγο τράβηγμα... ἔτσι...

ΚΑΙΤΗ. Ὁ ἀντρούλης μου!... Κοιτάζει πὼς νὰ μὲ κάνει ὁμορφώτερον... Κι ἔλα γιὰ τὸ φίλο του...

ΖΑΡΑΣ. Νᾶ, δὲ λέω... Μὰ καὶ γιὰ μένα...

Νᾶ, καὶ τὰ μαλλιάκια σου ἔδω. (τῆς διορθώνει ἀπὸ πίσω τὰ μαλλιά καὶ τὴ φιλεῖ στὴν ξεγυμνωμένη πλάτη).

ΚΑΙΤΗ (νιζάρικα). Ὁφ!... καημένη... θὰ μου πάρεις τὴν ποῦντρα μὲ τὰ χεῖλια σου...

ΖΑΡΑΣ. Ἐννοια σου!... Ἐχει δῶ ποῦντρα ὅση θές... (παίρνει ἀπὸ τὸ τριπεζαῖο ἕνα κοντιάκι μὲ ποῦντρα καὶ τῆς πουντρούφει τὴ ράχη μὲ φτερό).

ΚΑΙΤΗ. Μερσί... Μερσί!... Περὶφημα!...

ΖΑΡΑΣ (χαρούμενα). Βλέπεις... τὰ καταφέρνω καὶ γὼ!...

ΚΑΙΤΗ. Ἐσύ;... Ὅλα τὰ καταφέρνεις ἔσύ! Εἶσαι μάστορας ἔσύ...

ΖΑΡΑΣ. Ἐλα δά...

ΚΑΙΤΗ. Μπᾶ!... Ὅπως σοῦ τὸ λέω... (λίγο νευρικά) Εἶσαι φίνος... Κρίμα μοναχὰ πού ἀργὰ τὴν ἐνίωσες τὴν τέχνη σου...

ΖΑΡΑΣ. Τὴν τέχνη μου;... Σὲ τ... .

ΚΑΙΤΗ. Χά! Χά! Χά! Σὲ τί; Νᾶ!... Σ' αὐτὸ... Νὰ στολίζεις ὁμορφα τὴ γυναῖκα σου...

ΖΑΡΑΣ. Εἶπα καὶ γὼ!... Νᾶ!... Μά!... (κοιτάζει τὸ ρολόϊ του) ἀργεῖ ὁ φίλος...

ΚΑΙΤΗ. Μήπως καὶ δὲν ἔρθει;

ΖΑΡΑΣ. Μὴ λές τέτιο πράμα, θὰ χάσω τὸ μυαλό μου...

ΚΑΙΤΗ. Ἄμ' ἐγὼ... Κ' ἔχω μιὰ χαρὰ...

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοὺ περασμένο φύλλο.

ZAPAS. Χαρά;

ΚΑΙΤΗ. Βέβαια, χαρά που θα δουλέψω και γώ για τον άντρούλη μου!...

ZAPAS. Θα βοηθήσεις τον άντρούλη σου, όχι θα δουλέψεις...

ΚΑΙΤΗ. Τό ίδιο κάνει.... Δεν ξέρω μοναχά...

ZAPAS. Τι;

ΚΑΙΤΗ. "Αν ε κ. Διολῆς δὲ δώσει τὰ χρήματά του ἔτσι, χάρισμα.... "Α ζητήσει.... Πῶς νά σοῦ τὸ πῶ ;...

ZAPAS. Κανένα φιλάκι;

ΚΑΙΤΗ. Κανένα φιλάκι; τίποτ' ἄλλο....

ZAPAS. Δὲ βαριέσαι.... Δὲν τὸ πιστεύω....

ΚΑΙΤΗ (γελουσιὰ). Μὰ ἄν....

ZAPAS. Αἱ!.... "Ἐνα λόγο.... ἕνα λόγο ἀόριστο....

ΚΑΙΤΗ (τὸ ἴδιο). Πολὺ ἀόριστο;

ZAPAS. Κατημένη και σὺ!.... Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰν τὰ ὀρίσει ὅλα ἀπὸ πρὶν...Βλέποντας και κάνοντας... Τὰ καλὰ τὰ σκέδια πάνου στὴ μάχη γεννιοῦνται....

ΚΑΙΤΗ (τίχι στοχαστικά). Βέβαια... πάνου στὴ μάχη...

ZAPAS. Στρατηγική, Καίτη μου, στρατηγική χρειάζεται...

ΚΑΙΤΗ (τίχι σοβαρά). Ναι, Μεγαλειότατε.... ὁ Στρατηγός σου θὰ χύσει τὸ αἷμα του και ἡ νίκη σίγουρη...

ZAPAS. Νὰ σὲ ἴδω....

ΑΝΝΟΥΛΑ (ἀπ' ὄξω φωνάζοντας τσιριχτά) ὄχι!

ΚΑΙΤΗ. "Ἡ Ἄννούλα!...

ZAPAS (γελουσιὰ). "Ὁ Διολῆς ἔρχεται....

ΚΑΙΤΗ. "Ὁ ὀχτρός! Προσοχή!....

ZAPAS. Μὴ φοβάσαι...."Ἡ νίκη σίγουρη....

"Ὁ ΔΙΟΛΗΣ (μπαινόντας). Καλημέρα, Ντιντή... (ἐπιφώνοντας τὴν Καίτη). "ὦ! ὦ! στίς ἄμορφιές μας; σήμερα....

ΚΑΙΤΗ (κοροϊδευτικά). Λέτε;....

ZAPAS. Καλὰ λέει ὁ Στάμος....

ΔΙΟΛΗΣ. Πάντα ἄμορφη.... μὰ σήμερα....

ΚΑΙΤΗ. Παρακαλῶ... ..

ZAPAS. Κ' ἔχεις δὰ σήμερα καιρὸ και καιρὸ γιὰ νὰ καμαρώσεις τὴν ἄμορφη της....

ΚΑΙΤΗ (στενόχωρα). Μὰ, Ντιντή....

ΔΙΟΛΗΣ. Σήμερα;

ZAPAS. Ναι.... σήμερα... Γιατί φεύγω.. Κάπια δουλιὰ βιαστική... Δὲ θάρῃσω... μισή-μιὰ ὥρα... Και θὰ σὲ παρακαλέσω νὰν τῆς κρατήσεις συννοφιά.

ΔΙΟΛΗΣ. Μὰ τὸ ξέρεις... στὴ μισή θὰ κατεβῶ στὸν Περαία.

ΚΑΙΤΗ (σὺν ξυλαφρωμένη). Τὸ βλέπεις, Ντιντή;... "Ὁ κ. Διολῆς δὲν μπορεῖ...

ΔΙΟΛΗΣ. "Ὡστόσο γιὰ τὸ χατήρι σας...

ZAPAS. Φεύγω... Μὰ κοίταξε, Στάμο, μὴ τὴν παρακολακέψεις τὴ γυναίκα μου και μού τὴν ξεμαλλίσεις...

"Ὁ Ζάρος φεύγει. "Ὁ Διολῆς κάθεται σὲ πολτρόνι. "Ἡ Καίτη λίγο μακριὰ και σιμὰ στὸ τραπέζι. Γιὰ λίγη ὄρα σοπιάνουν).

ΔΙΟΛΗΣ. "Ἐτσι λοιπόν...

ΚΑΙΤΗ. Ναι... μὰ κάτι θὰ σὰς ζητήσω...

ΔΙΟΛΗΣ. Νὰ μού ζητήσεις;...

ΚΑΙΤΗ. Θὰ σὰς ζητήσω μιὰ χάρη...

ΔΙΟΛΗΣ (αὐστηρά). "Ἄκουσε, παιδί μου... Πρὶ μού τὴ ζητήσεις, ρῆξε κάτι, ἕνα σαλάκι, στὴν πλάτη σου...

ΚΑΙΤΗ (ξυφνιασμένα). "Ἐνα σαλάκι;...

ΔΙΟΛΗΣ (τὸ ἴδιο). Ναι, παιδί μου, τὸ σαλάκι πρῶτα... τὸ σαλάκι... "Ἐτσι ξετραχηλωμένη, θὰ νομίσω πὼς μού ζητᾶει τὴ χάρη ὁ Ντιντῆς και.. θάρνηθῶ...

("Ἡ Καίτη ψάχνοντας βρίσκει μιὰ γάζα σὲ κάπια κυρέκλι και τὴ ρίχνει πάνου της).

ΔΙΟΛΗΣ. Ναι... ἔτσι... Και τώρα ἄς ἀκούσουμε τὴ χάρη...

ΚΑΙΤΗ (ντροπαλιά). "Ὁ Ντιντῆς... Μὰ δὲ φταίει και αὐτός. "Ἡ ἀνάγκη... Και νά, και ε νοικοκύρης... Μὰ ἔχετε κάνει τόσα και τόσα γιὰ μὰς... Πῶς; νὰ σὰς τὸ πῶ...

ΔΙΟΛΗΣ. "Ὀχι γιὰ σὰς... "Ὁ,τι ἔκαμα, τῆκαμα γιὰ σένα... Και θὰ κάμω και ἄλλα... "Ὁ,τι μπορέσω θὰ κάμω, παιδί μου, γιὰ σένανε...

ΚΑΙΤΗ (ξυφνιασμένα). Γιὰ μένα;

ΔΙΟΛΗΣ (σοβαρά). Ναι, γιὰ σένα... "Ὁ,τι θὰς ἐσὺ, θὰν τῶχεις...

ΚΑΙΤΗ (ἀηδισμένα). Κύριε Διολῆ!...

ΔΙΟΛΗΣ (ἔχει σηκωθεί και σιγανοπερπατεῖ σκεπτικός. "Ὅστερα κάθεται στὸ ντιβάνι. "Ἡρεμα και γλυκά). "Ἐλα δῶ, παιδί μου... "Ἐλα δῶ... Μὴ φοβάσαι... Κάθισε κοντά μου... ("Ἡ Καίτη κάθεται κοντὰ του). Μὴ φοβάσαι, δόσε μου τὰ χερᾶκια σου... δόσε μου τα... ("Ἡ Καίτη ἀφίνει τὰ χέρια της στὰ χέρια του). Εἶναι τίμια χέρια τὰ χέρια μου... ἔχι, σὺν τὰ χέρια...

ΚΑΙΤΗ. (παίροντας θάρρος. Νευρικά). Νὰ σὰς πῶ.. Νὰ σὰς πῶ... Τὴν προστασία σας νὰ γυρέψω... "Ὀχι ἐγώ... αὐτός... αὐτός... θὰ σὰς τὸ πῶ... μὴ με καταδικάσετε πρὶ με ἀκούσετε.. Δὲν ἤθελα... Μὲ κανένα τρόπο δὲν ἤθελα... Νὰ μάκούσετε πρῶτα...

ΔΙΟΛΗΣ (χαϊδεύοντάς της τὸ κεφάλι). Σύχασε, παιδί μου... σύχασε... "Ὅλα τὰ ξέρω, ὅλα... σύχασε...

ΚΑΙΤΗ (τραβιέται από σιμύ τον τρομασμένο)
Τὰ ξέρετε ;... Είπατε πώς τὰ ξέρετε ;... Μὰ πώς
μπορείτε νὰν τὰ ξέρετε ;... Δὲν ξέρετε τίποτα... τί-
ποτα... Δὲν μπορεῖτε νὰ ξέρετε τίποτα... Εἶναι τόσο
τρομερό... τόσο ἀπίστευτο...

ΛΙΟΛΗΣ (ἡσυχά-ἡσυχά). Ναί, τὰ ξέρω... "Ὅλα
τὰ ξέρω... "Ὅλα τὰ βλέπω ἐδῶ μέσα... Καί ὅλα τὰ
περίμενα...

ΚΑΙΤΗ (μὲ ἀπορία). Τὰ περιμένατε ;...

ΛΙΟΛΗΣ. Ναί, τὰ περιμένα... Ἀποῦ τὰ πού-
λησε ὅλα... ζήτησε νὰ πουλήσει καὶ τὴ γυναῖκα
του... Ὁ ἄτιμος!.. Μὰ δὲν τὸν πέτυχε τὸν ἀγοραστή...
Πές του πὼς δὲν τὸν πέτυχε... Δὲν ἔχει μάτι καλό...

ΚΑΙΤΗ (κάνοντας νὰ γονατίσει μπροστά του,
συντριμμένη). Φίλε μου!

ΛΙΟΛΗΣ (κρυιόντας την). Παράδες θέλει ;...
Παράδες ;... Χίλιες ;... Ἀπὸ χιλιάδες ;... Περισσότερα ;
... (βγάζοντας τὸ πορτοφόλι του). Νά, πάρε' εἶναι ὁ-
χτὼ πεντακοσάρικα μέσα... Θέλει κι ἄλλα ;... Πάρ'-
τα ! (τᾶφνει τὰ χρήματα ἀπὸν στοῦ τραπέζι). Κορ-
μιὰ δὲν ἀγοράζει ὁ Διολῆς, πές του, ἀγοράζει μο-
ναχὰ τὰ κορμιὰ πὸν πουλιῶνται, ὄχι καὶ τὰ κορμιὰ
πὸν σπρώχνονται στὴ θυσία... Ἀγοράζει, πές του,
καὶ ψυχὴς ὁ Διολῆς... Κι ἔπου τίς βρεῖ τίς ὀκραιο-
πλερώνει τίς ψυχές...

ΚΑΙΤΗ (μὲ χαμηλωμένα τὰ μάτια). Εἶναι πο-
λὸ αὐτὸ... Εἶναι πολὸ...

ΛΙΟΛΗΣ (ζυγώνοντας την). Μὴν τὰ χαμηλώ-
νεις τὰ μάτια... Κοιτάξέ με κατὰματα, ἔχεις κάθε
δικαίωμα νὰ κοιτάξεις κατὰματα ἐσύ... Ἄλλοι νὰν
τὰ χαμηλώνουν τὰ μάτια τους... Ἄλλοι !... (παίρ-
νοντας τὰ χρήματα ἀπὸ τὸ τραπέζι). Δὲς του τα !

ΚΑΙΤΗ (παίρνει τὰ χρήματα καὶ τᾶφνει πύ-
νου στοῦ ντιβάνι). Καί τὸν ἀγάπησα...

ΛΙΟΛΗΣ. Τῶβλεπα... τῶξερα πὼς τὸν ἀγαπού-
σες... Ἐχουν οἱ τέτοιαι τὴ γῆ... τοὺς ἀγαποῦν... Ἐγὼ
ποτέ μου δὲν ἀγαπήθηκα... καὶ ἔμωσ πολὺ ἀγάπη-
σα... παραπολύ... καὶ ἀκόμα ἀγαπῶ...

ΚΑΙΤΗ. Ἀκόμα ;

ΛΙΟΛΗΣ. Ναί, ἀκόμα... Καὶ θὰγαπῶ ἴσαμε τὴ
στερνὴ μου τὴ στιγμὴ... Ἡ ἀγάπη μου τὴν ὁμορ-
φαίνει τὴ ζωὴ... Μονάχα ἡ ἀγάπη... (Μικρὴ σιωπὴ)
Ἀπὸ χρόνια ἔρχουμαι ἐδῶ... δυὸ χρόνια... ἕνα χρόνο
ἕστερ' ἀπ' τὸ γάμο σου... Φρόντισα νὰ γνωριστῶ
μαζὶ του... δὶχως κόπο δά... Γνωριμὰ πὸν ἀγοράζε-
ται μὲ παράδες, εἶναι εὐκολὴ γνωριμὰ... Πρὶν παν-
τρευτεῖς, καθόσουνα ἀντίκρου στοῦ σπῆτι μου... καὶ σὲ-
δλεπα καὶ σὲ καμάρωνα... Φτωχούλα, μὰ φρόνιμη
καὶ νοικοκυρεμένη... Κι ἔταν παντρεύτηκες...

ΚΑΙΤΗ. Κάλλιο ἂς πέθαινα...

ΛΙΟΛΗΣ. Κι ἔταν παντρεύτηκες... κι ἔταν εἶδα

ποιὸς εἶναι ὁ Ζάρας... κι ἔταν τὸν εἶδα νὰ σὲ σπρώ-
χνει σὲ μιὰ ζωὴ θαμπερὴ μὰ σάπια ἀπὸ μέσα...

ΚΑΙΤΗ. Ἐγὼ τοῦ τῆπα... Χίλιες φορές τοῦ τῆ-
πα... Ἐνα σπιτάκι μικρὸ κι ἀπόμερο... Μιὰ δουλιὰ
τίμια, μιὰ ζωούλα νοικοκυρεμένη...

ΛΙΟΛΗΣ. Αὐτὸς ;... αὐτὸς ;... Εἶναι αὐτὸς γιὰ
τέτια τίμια ζωὴ ;... Χαριτιά... Γυναίκες... Παραλυσία...
Σειπασιά... Καὶ νὰ ξεδιτάζει ἄλλος... Κι αὐτόνε τὸν
ἄλλο τὸν ἐβρήκε σὲ μένα... θάρρεψε πὼς τὸν ἐβρήκε...

ΚΑΙΤΗ. Ἀλλοίμονο ! σήμερα τὸν ἔνωσα καὶ
γὼ !... Τώρα δά... Λίγη ὄρα πρὶν ἐρθεῖτε...

ΛΙΟΛΗΣ. Σήμερα τὸν ἔνωσες ;... Ἐγὼ ἔμωσ...
Ἐχει φυγὴ δούλου αὐτὸς... Ναι... σὰν τὴ δούλα
του !... Κι ἀκόμα χειρότερα... Ἐκείνη στέκεται καὶ
τὴ φιλοῦνε γιὰ νὰ παίρνει εἰσπραγκα καὶ τάλλαρα...
Αὐτὸς στέλνει τὴν ἴδια τὴ γυναῖκα του... ὁ ἄτιμος !...

ΚΑΙΤΗ (συντριμμένη). Θέ μου !... Θέ μου !...

ΛΙΟΛΗΣ. Ναι, χειρότερα κι ἀπὸ τὴ δούλα του...
Ἐνα γράμμα τῆς ζήτησα νὰ σοῦ δώσει... ἔτσι, γιὰ
νὰ δοκιμάσω... γιὰ νὰρθῶ σὲ κάπιο σίγουρο συμπέ-
ρασμα πὸν εἶχα κάμει... Καὶ τῆς ἔταξα πολλὰ...
μὰ δὲ δέχτηκε... Ὁ ἴδιος... ναί... μὴ σὲ τρομάζουν
τὰ λόγια... ὁ ἴδιος θὰ δεχότανε ἀκόμα καὶ νά...

ΚΑΙΤΗ. Θὰ φύγω ἀπὸ ἐδῶ μέσα... Δὲν μπορῶ
πιὰ... πνίγουμαι... Θὰ φύγω...

ΛΙΟΛΗΣ. Ὅχι, νὰ μείνεις !... Γιατί νὰ φύγεις ;...
Νὰ μείνεις... Ἀπὸ ἐδῶ κι ὀμπρὸς θὰ βρίσκειται ἐδῶ
μέσα μοναχὰ τὸ κορμὶ σου... ἡ ψυχὴ σου ξεσκαθώ-
θηκε πιὰ... λεύτερη... θὰ πετάζει ὅπου θές ἐσύ, στὸν
πυρὸ ἀνοιχτό, καὶ στὸν πυρὸ καθάριο τόπο... Νὰ μεί-
νεις... Ὀλέθριο εἶναι τῆς ψυχῆς τὸ σκλάβωμα... Τοῦ
κορμιοῦ ποιὸς τὲ λογαριάζει ;...

(Σιωπαινόνουε γιὰ λίγο).

ΚΑΙΤΗ (σὺ μοναχὴ της). Χέρι ἀγγέλου...

ΛΙΟΛΗΣ. Νὰ φύγω, παιδί μου. Πρέπει νὰ κα-
τεβῶ στὸν Περαιὰ. Μὰ καὶ δὲν ἔχω καμιά ὄρεξη νὰ
ἴδῶ, σήμερα τοῦλάχιστο, αὐτόνε τὸν παλιὰθρωπο...

ΚΑΙΤΗ. Καὶ μὲ ἀφίνετε ὀλομόναχη ἐδῶ μέσα ;
(λυπημένη).

ΛΙΟΛΗΣ. Ὀλομόναχη ;... Πὼς ὀλομόναχη ; Θὰ
παραστέκω πάντα ἐγὼ, πλάι σου, ἀγγελος φύλα-
κας... Καὶ ἡ ἀγάπη μου, τὸ στήριγμα τῆς λεύτερης
ψυχῆς σου...

(Βγαίνει ἀργὰ ἀπὸ τὴ σκηνή).

ΚΑΙΤΗ (οἰχνηταὶ συντριμμένη σὲ μιὰ πολτρώνα).
Θέ μου... Θέ μου... χτυπάει σὲ λίγο τὸ κουδούνι πὸν
βρίσκειται σ' ἕνα τραπέζι πλαϊνὸ).

ΑΝΝΟΥΛΑ (μπαίνοντας σὲ λίγο, κατακόκκινη
καὶ σιάζοντας τὰ μαλλιά της). Μὲ φωνάζατε ;

ΚΑΙΤΗ (δίχως νὰ γυρίσει νὰ τὴν κοιτάξει). Νὰ

στρώσεις τὸ τραπέζι, κι ἄμα ἔρθει ὁ κύριός σου σερβίρισε...

ΑΝΝΟΓΓΑ. Ὁ κύριός μου (βγίζοντας τὴ γλώσσου κοροϊδευτικά) εἶναι κάτου στὴν κουζίνα... Ἔχει κάμποση ὥρα... Μὰ δὲν ἀνέβηκε γιατί, λέει...

ΚΑΙΤΗ. Καλά... καλά...

ΑΝΝΟΓΓΑ. Καί τὸ τραπέζι εἶναι στρωμένο ἀπὸ πρῖν. Δὲ βλέπετε ;...

ΚΑΙΤΗ. Καλά... Πῆς του νάρθει καὶ σερβίρισε... (Ἡ Ἄννουλλα φεύγει ἢ Καίτη σηκώνεται). Τώρα... Τώρα...

ΖΑΡΑΣ (μπυλίνοντας διατυχτικά. Ἡ Ἄννουλλα ἀπὸ πίσω του μὲ δυὸ πιάτα σούπα, πᾶει καὶ τᾶπιθώνει στὸ τραπέζι καὶ φεύγει). Δι!... τᾶποτελέσματα;

ΚΑΙΤΗ (χουρούμενη). Ἡ νίκη!... πᾶει... τὴν κερδίσαμε.. Νά, καὶ τὰ λάφυρα... (τοῦ δείχνει τὰ χρήματα).

ΖΑΡΑΣ (τρέχοντας νὰ τῆς τᾶρπάξει). Πόσα ;... Πόσα ;...

ΚΑΙΤΗ. Ἄλτ! τέσσερεις χιλιάδες!...

ΖΑΡΑΣ. Βρὲ τὸ γεροκολομένο...

ΚΑΙΤΗ. Τέσσερεις.. Τέσσερεις...

ΖΑΡΑΣ. Οὔφ!... μπορεί πιά κανεὶς νὰ φάει μὲ τὴν ἴσυχία του. (κίθεται στὸ τραπέζι καὶ ρήγγεται στὴ σούπα). Δὲν κάθεται καὶ σὺ ;...

ΚΑΙΤΗ. Τώρα... Τρώγε σὺ.. (Πᾶει στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ τραπέζιου ἀγκουμπίζει τοὺς ἀγκῶνες της πᾶνου καὶ τὸν κοιτάζει κατὰματα). Μὰ ξέρεις ;

ΖΑΡΑΣ (τρώγοντας). Τι ;

ΚΑΙΤΗ. Τὴν ἀκριδοπλερώσαμε τὴ νίκη...

ΖΑΡΑΣ. Μὲ κανένα φιλάκι ;

ΚΑΙΤΗ. Παραπάνου... παραπάνου...

ΖΑΡΑΣ. Μὲ δυό ; (γελώντας)...

ΚΑΙΤΗ. Οὐ!... ἀκόμα, ἀκόμα... Καὶ ξέρεις ;...

ΖΑΡΑΣ (ἀφίνοντας τὸ κουτάλι στὸ πιάτο). Δὲν πιστεύω...

ΚΑΙΤΗ. Ὁ κύριος Δισλῆς, Ντιντῆ μου, τίς τελιώνει γλήγορα τίς δουλιές του...

ΖΑΡΑΣ. Διαβολάθρωπος... Δὲ σὺ τέλεγα γώ ;... Σωστὸς διαβολάθρωπος...

ΚΑΙΤΗ. Μὰ δὲ σὲ πειράζει αὐτό ;...

ΖΑΡΑΣ. Ποιό ;

ΚΑΙΤΗ. Χμ!...

ΖΑΡΑΣ. Μὲ πειράζει, λέει ;... καὶ μὲ παραπειράζει... μὰ ἢ ἀνάγκη...

ΚΑΙΤΗ (γελώντας). Νά, χέ, χέ!... Τὸ μαῦρο χέρι...

ΖΑΡΑΣ. Χαί!... (σοβαρά). Τὸ μαῦρο χέρι...

ΚΑΙΤΗ (γλυκά). Μὰ τὸ μαῦρο χέρι, Ντιντῆ μου, δὲ δείχνει πάντα τὸ δρόμο τῆς ἀτιμίας... Δείχνει καὶ τὸ δρόμο τῆς δουλιᾶς... Δείχνει καὶ τὸ δρόμο τῆς τι-

μημένης φτώχειας... Καμιὰ φορὰ δείχνει καὶ τὸ δρόμο πὺ φέρνει στὸν ὠραῖο θάνατο...

ΖΑΡΑΣ. Οὔφ! ἀφισέ τα αὐτά!... Ὅ,τι ἔγινε, πέρασε στὴν ἱστορία πιά... καὶ κάθισε νὰ φάμε...

ΚΑΙΤΗ. Ἄς καθάρίσουμε πρῶτα τοὺς λογαριασμούς μας...

ΖΑΡΑΣ. Τσ... (γελώντας) ἄς τοὺς ἀφίσουμε ἀκαθάριστους.

ΚΑΙΤΗ. Ὅχι... νὰ τελιώσουμε μιά καὶ καλή... Οἱ καλοὶ λογαριασμοὶ κάνουν τοὺς καλοὺς τοὺς φίλους. Ἄκουσε. Πήραμε τέσσερες χιλιάδες. Ἄπ' αὐτές θὰ δώσουμε τίς χιλίες διακόσες γιὰ τὰ νοίκια... Ἡ κρατήσω ἐγὼ δυὸ χιλιάδες γιὰ τὸν κόπο μου... Καὶ θὰ πάρεις καὶ σὺ ὀχτακόσες δραχμῆς γιὰ τὴ μεσιτεία σου...

ΖΑΡΑΣ (αὐστηρά). Καίτη!

ΚΑΙΤΗ. Πολλὰ εἶναι... Μὰ γιὰ πρώτη φορὰ... Δὲν ξέρω πόσα σοῦδωκε πολιώρα ἢ Ἄννουλλα... μὰ θὰν τῆς πήρες καὶ κείνης καλοῦτσικη προμήθεια...

ΖΑΡΑΣ (ἀναμμένα). Σώπα πιά!... Τ' εἶν' αὐτὰ πὺ λές ; Πὺς μιλάς ἔτσι ;...

ΚΑΙΤΗ (ἥσιχη-ἥσιχη). Ἄ!.. ἔχουμε καὶ θυμούς ; Δὲν εἶναι σωστὸ αὐτό.. Ὁ ἄθρωπος πὺ στέλνει τὴ γυναίκα του... Τὴ σούπα σου φίλε μου, τὴ σούπα σου... Ἡ κρυώσει ἢ σούπα σου...

ΖΑΡΑΣ (ἥσιχισμένα). Βρεθήκαμε σὲ πολὺ στενάχωρη θέση... καὶ γι' αὐτό!...

ΚΑΙΤΗ (σιρικιστικά). Τὸ μαῦρο χέρι!... Τὸ εἶδες πολλὲς φορὲς τὸ μαῦρο χέρι ἐσύ... Πότε στὸ χέρι τοῦ νοικοκύρη... Πότε στὸν μπακάλη... Πότε, καὶ γὼ δὲν ξέρω παιανού... Μὰ τὸ εἶδα καὶ γὼ μιὰ φορὰ τὸ μαῦρο χέρι... καὶ εἶναι τὸ χέρι σου!...

ΖΑΡΑΣ. Τὸ χέρι μου ;...

ΚΑΙΤΗ. Ναι τὸ χέρι σου! Τὸ χέρι πὺ φαντάζει ἄσπρο... ντελικάτο... γυναικίσιο... Γιατί δὲν τὸ μαύρισε, δὲν τὸ ἄργασε ἢ δουλιὰ!... Τὸ χέρι σου πὺ εἶναι ὡστόσο κατάμαυρο, πίσσα, καὶ τὸ εἶδα καὶ τρόμαξα, κι ἀκόμα τρέμω πὺ τὸ βλέπω... Τὸ μαῦρο χέρι... Κρύψε τὰ χέρια σου... Κρύψε τα, δὲν μπορῶ νὰν τὰ βλέπω!... Γιατί μὸ δείχνουνε ἐλοένα τὴν ἀτιμία... τὴ λάσπη... τὸ βόρβορο...

ΖΑΡΑΣ (σηκώνεται καὶ τὴ ζυγώνει). Σύχασε, Καίτη μου... Σύχασε... Ἐχεις πυρετό.. (σαΐβει νιν τὴ φιλοῖσει).

ΚΑΙΤΗ (ἀγχιμμένα). Πίσω!... Νὰ μὲ φιλήσεις... Ἐγὼ τὰ φιλιὰ μου τὰ πουλάω, κύριε!... Τὰ πουλάω!... Πόσα θὰ μὸ δώσεις γιὰ ἓνα φιλή ;... Ἐχεις παράδες!... Τοὺς παράδες, τῆς δούλας σου!... Πλέρωσε!...

ΖΑΡΑΣ (πᾶει καὶ ξυμικθεται στὴ θέση του). Ἡ περάσουν... Ὅλα θὰ περάσουν...

ΚΑΙΤΗ (ήσυχασμένη πιά). Πέρασανε κιόλας, αγάπη μου, μη μου σταναχωριέσαι άδικα... Πέρασανε από πρωτότερα, από τη στιγμή που σ' άκουσα να παζαρεύεις με τη δούλα σου τή φιλιά και τούς τσίμπους του Διολή.

ΖΑΡΑΣ (ξαφνιασμένα). Μ' άκουσες ; 'Εγώ...

ΚΑΙΤΗ. Ναι... σάκουσα... και σόθηκα... Μισόγυμνη έρχόμουνα να πέσω στην άγκαλιά σου και να σου ζητήσω να με σπλαχνιστείς... να σου ζητήσω να μη μ' άρτίσεις να ληστέψω τή φίλο μας... Κ' είδα τή δούλα σου στην άγκαλιά σου, κι άκουσα δλη τήν κουδέντα σας. Ξαναγύρισα έξω φρενώ στην κάμαρά μας... Ξεκρέμασα από τον τοίχο τή πιστόλι σου... είτανε γιομάτο... έξη σφαίρες... Μιά για σένα και μία για μένανε... Και πρόχώρεσα αποφασιστικά... Μά ξάφνου άστραψε φώς μέσα μου... Ναι, άστραψε φώς... Δέν ξέρω και γώ πώς... Μά είδα...είδα τή ζωή από τήν άληθινή της τή μεριά... Δέν έχω κανένα δικαίωμα έγώ να κανονίσω τή ζωή του κόσμου... Ο καθένας έξουσιάζει τή ζωή του, και τή ζει όπως θέλει... τίμια, άτιμα... κατά τή γούστο του... Ζήσε πιά όπως θέλεις έσύ... Και γώ τή ίδια... όπως θέλω κι όπως ξέρω τή ζήσω...

ΖΑΡΑΣ. Δέν είναι λογικές κουδέντες αυτές!...

ΚΑΙΤΗ. Μπα!... είναι κουδέντες που δέν έξαργυρώνονται με μετρητά!... τή ξέρω!... 'Ω, τόσο είναι κουδέντες που δίνουνε τή λευτεριά!... Ναι, χρυσέ μου... Τή λευτεριά!... Πάει πιά... Τήν αγάπη τήν έπνιξα στην ψυχή μου, και λύτερη, πιά, λύτερη σαν τή πουλί... Δέ με βλέπεις ;... Δέ με πιστεύεις ;... Νά, θά καθίσω!... Ναι, θά καθίσω να φάω μαζί σου Ντιντή μου (χαϊδευτικά). Και, έ, τι θέλεις... Μά θά πλερώνεις και τή... θά πλερώνεις καθώς κι έ άλλος... Ψέματα ;...

ΖΑΡΑΣ (τίν κοιτάζει με άπορία). Καίτη...

ΚΑΙΤΗ. Τί με κοιτάζεις έτσι ;... Δέ με πιστεύεις ; Νά! κάθουμαι και τρώω ήσυχα-ήσυχα... (κάνει να καθίσει, μά ξάφνου σηκώνεται). Στάσου!... Ξέχασα!... 'Η σούπα κρύωσε... Χτύπησε να φέρουνε τή βραστό... 'Εγώ στο μεταξύ πάω ναλλάξω τή ρόμπα μου... Ξέρεις, να τήν σαλακώσω... Και είναι τυχερή, πολύ τυχερή... Κέρδισε τέσσερεις χιλιάδες από τή γέρο Διολή... Και μου χρειάζεται ή ρόμπα... Μάς χρειάζεται τέτοιο έπλο!... 'Εχουμε μάχες και μάχες να κάνουμε στη ζωή μας!... (Κάνει να φύγει. Μόλις ζυγώνει στην πόρτα, γυρίζει και λέει γλυκά γλυκά). Τή πιστόλι σου βρίσκεται πάντα στη θέση του... Και γιομάτο!...

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Ο ΤΑΦΟΣ

(ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΚΔΟΣΙΣ)

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

Πουλιέται 2 δραχμές στο Βιβλιοπωλείο τής 'Εστίας — Στο 'Εξωτερικό στέλνεται συστημένο δρ. 2,50.

ΣΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,, ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούνται τάνόλουθα βιβλία σιρός ΜΙΑ δραχμή τή ένα, έξόν από όσα είναι σημειωμένα με άλλες τιμές.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «'Η Ματιά». — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΣΗ, «'Ο «Μάγ' 'Αλέξανδρος». — ΒΑΡΒΑΝΤΗ, «'Δόξα και Ζωή», — ΗΛΙΑ Η. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΗ, «'Δάφνης και Χλόη» του Δέγγου. (μετάφρ.). — «Τίμωνας ή Μισάνθρωπος» του Λουκιανού (μετάφρ. λ. 50). — «'Ο Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «'Τά Τραγούδια του 'Απρίλη» (δρ. 2). — Η. Σ. ΔΕΛΤΑ «'Στοχαστοί περί τής ανατροφής των παιδιών μας» (λ. 50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ, «'Από τον Κόσμο του Σαλονισού». — ΑΡΓΥΡΗ ΒΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, «'Φυλλάδες του Γεροδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «'Νησιώτικα Τραγούδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «'Τά Γεωργικά του Βεργίλιου» (λ. 50). — «'Σακούνταλα» του Καλλιμάχα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «'Σαμοθράκη» (δρ. 2). — ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ, Τραγούδια για μία φωνή με πιάνο, και Μπαλάντες για πιάνο, τή κομμάτι δρ. 1. — Θ. ΚΑΤΡΙΑΝΗ, «'Τά Τραγούδια του Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «'Τό Βολί». — ΑΛΕΞ. ΠΑΛΑΜ, «'Ο έμπορος τής Βενετίας» (Β' έκδοση). — ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «'Αθρόπιος Μηχανισμός». — Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ, «'Σαλόμη» του Ο. Wilde (μετάφρ.). — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «'Τά Παλιά και τή Κάνουργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ, «'Ο Αίας» του Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «'Πλουτάρχου : περί Παιδών 'Αγωγής» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ, «'Μπουμπουκία». — Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «'Ζωντανό και Πεθαμένο», — «'Ο Άσπυρος», — «'Οι Άλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΛΗΤΑ «'Από τούς Θρύλους των Αιώνων», — «'Γραμματική τής Ρωμαϊκής Γλώσσας» (Α' έκδοση). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράματα): «'Τό Έκθετο», — «'Δίχως Άκρογιάλι», — «'Χτισμένο στον Άρμο». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «'Τό Γλωσσικό Πόνημα». — «'Στή «'Φοιτητική Συντροφιά» (λ. 50). — ΗΑΝΤΕΑΗ ΧΟΡΝ, «'Μελάχρα».

Γιά τή έξωτερική, λ. 25 παραπάνου ή κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ παραπάνου του «'ΝΟΥΜΑ» (έξόν από τον πρώτο που δέν υπάρχει κανένα του αντίτυπο) πουλιούνται δρ. 22 ή ένας για τήν 'Ελλάδα και φρ.χρ. 12.50 για τή έξωτερική.